

ONDERZOEK DOOR
HEMBYSE ARCHEOLOGIE :
Rumbeke, Izegemsestraat 62

Voorliggend document is een:

Historisch/archeologisch onderzoek	☐
Verslag van resultaten (archeologienota of nota)	☒
Aanvraag toelating vooronderzoek	☐
Aanvraag onderzoek i.k.v. wetenschappelijke vraagstelling	☐
Programma van Maatregelen (archeologienota of nota)	☐
Archeologierapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Eindrapport (vlakdekkende opgraving)	☐
Privacyfiche (enkel AOE)	☐
Ander:	☐

MAATREGELEN :

Geen verder onderzoek

©Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

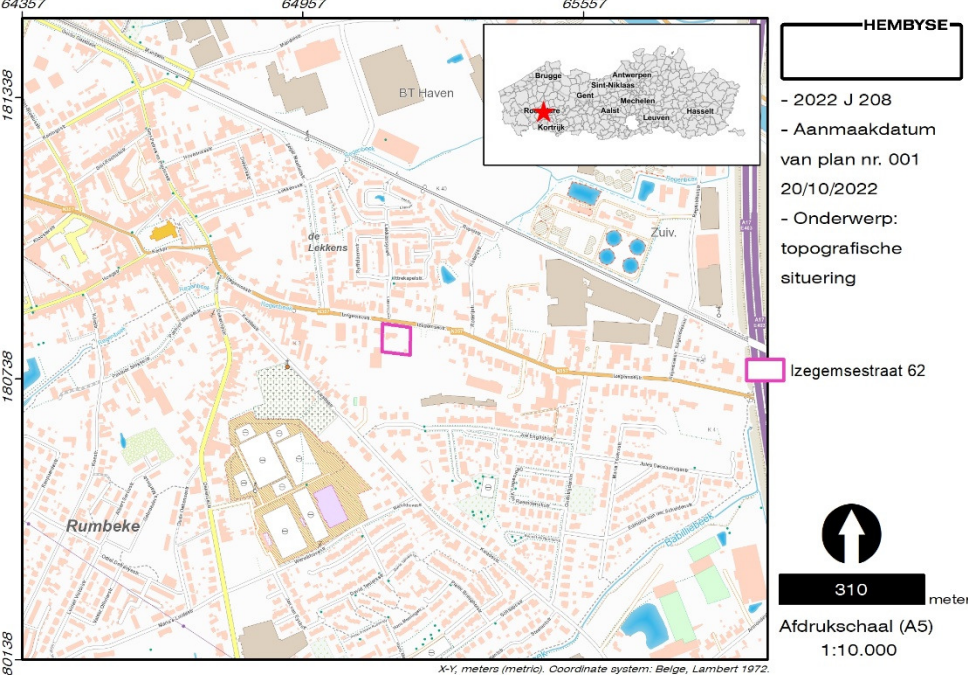
INHOUDSOPGAVE

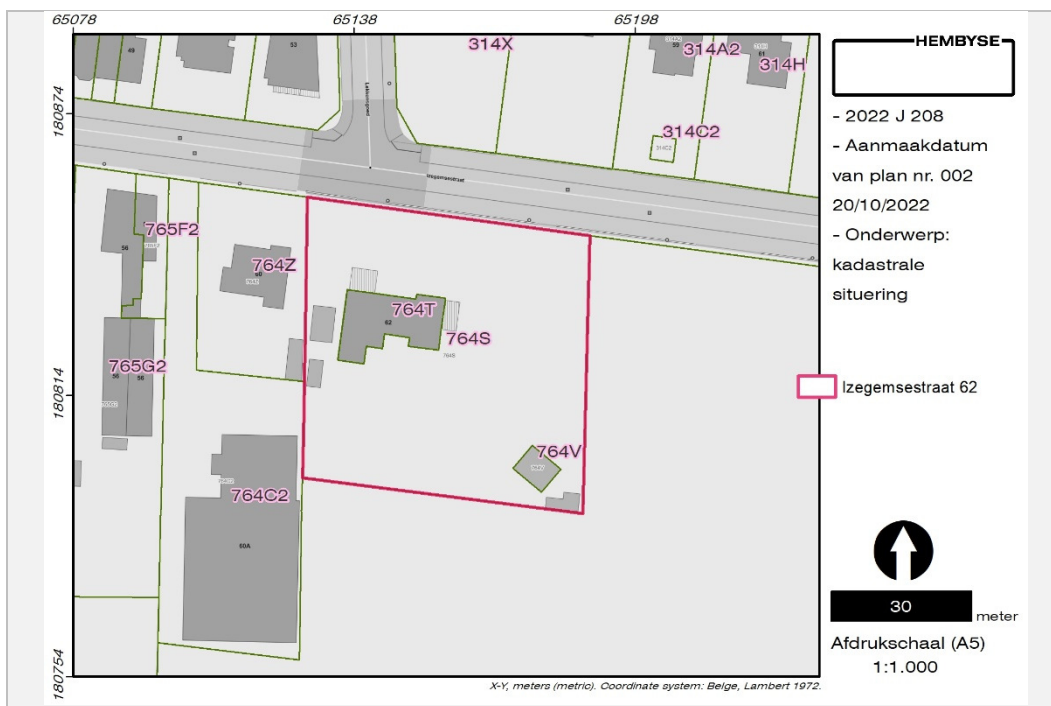
1	Administratieve gegevens.....	4
1.1	Situering van het onderzoeksgebied.....	4
1.2	Projectcodes of ID nummers.....	6
1.3	Betrokken actoren.....	7
1.4	Bewaring van de data	8
2	Staat van het onderzoeksgebied	9
2.1	Afbakening	9
2.2	Geplande toestand.....	10
2.2.1	Originele gewestplan	11
2.2.2	RUP/PRUP/BPA ?	12
2.2.3	Beschrijving geplande werken.....	12
2.2.3.1	Nieuwe Toestand	12
2.2.3.2	Impact van de geplande werken	13
2.3	Bestaande toestand.....	15
2.3.1	Gekarteerd landgebruik.....	15
2.3.2	Gekarteerde bodembedekking.....	16
2.3.3	Plaatsbezoek	17
2.4	Het archeologietraject.....	21
2.4.1	Beslissingsboom	21
2.4.2	Onderzoeksopdracht.....	22
3	Landschappelijke ligging.....	24
3.1	Algemeen.....	24
3.2	Traditionele landschappenkaart.....	24
3.3	Hydrologie	26
3.4	Topografie	27
3.4.1	DHMV	27
3.4.2	Hoogteprofiel	29
3.4.3	Hillshade	30
3.5	Erosiegevoeligheid	32
3.5.1	Potentiële erosiegevoeligheid per perceel.....	32
3.5.2	Afgeleide erosiegevoeligheidskaart.....	33
4	Aardkundige situering	34
4.1	Vraagstelling	34
4.2	Geologie en sedimentologie van het onderzoeksgebied	34
4.2.1	Uitgangspunt	34
4.2.2	Geologisch 3D-model.....	36
4.2.3	Sedimenten uit het Tertiair	37
4.2.4	Sedimenten uit het Quartair	38

4.3	Bodemkundige situering	41
4.3.1	Bodemkaart van België	41
4.3.2	WRB Soil Units.....	43
4.4	Controle van de data.....	44
4.4.1	Referentieprofielen (DOV)	44
4.4.2	Gekende boringen in de DOV	46
4.4.3	Controleboringen	46
5	Historische en archeologische data.....	49
5.1	Archeologische data	49
5.2	Historische data	52
5.3	Kaarten en luchtfoto's	55
5.3.1	Atlas van Ferraris (1777)	55
5.3.2	Vandermaelen kaarten (1846-1854).....	56
5.3.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	57
5.3.4	Popp-kaarten (1830 – 1842)	57
5.3.5	Topografische kaart NGI, 1873	59
5.3.6	Topografische kaart NGI, 1904	60
5.3.7	Topografische kaarten Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970)	61
5.3.8	Orthofoto uit 1971	63
5.3.9	Orthofoto uit 1990.....	64
5.3.10	Orthofoto uit 2003	65
5.3.11	Orthofoto uit 2022	65
6	Dataset en waardering	67
6.1	Archeologietraject	67
6.1.1	Bestaande data	67
6.1.2	Ontbrekende data	68
6.2	Waardering	70
6.3	Overige adviezen.....	72
6.3.1	Advieszone GGA.....	72
6.3.2	Risico-analyse CTE.....	73
7	Literatuuroverzicht	74
7.1	Naslagwerken	74
7.2	Online bronnen	76
8	Lijst van figuren	77

1 Administratieve gegevens

1.1 Situering van het onderzoeksgebied

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Roeselare	
Deelgemeente	Rumbeke	
Straat en straatnummer	Izegemsestraat 62	
Lambert 72-coördinaten	NW	X: 65128,333 x Y: 180855,385 m
	ZO	X: 65186,754 x Y: 180788,551 m
Oppervlakte	3586,9 m ²	0,35 ha
Oppervlakte bodemingreep	50%	
 HEMBYSE - 2022 J 208 - Aanmaakdatum van plan nr. 001 20/10/2022 - Onderwerp: topografische situering Izegemsestraat 62 310 meter Afdrukschaal (A5) 1:10.000 X-Y, meters (metris). Coordinate system: België, Lambert 1972.		
Kadastrale situering	Afdeling	Roeselare 8/ Rumbeke 7
	Sectie	A
	Percelen	764T; 764S; 764V

Datum van toekenning van de onderzoeksopdracht aan Hembyse bv	10 oktober 2022
Situering van de opdracht binnen het archeologietraject	Archeologienota
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.
Opgemaakt volgens :	De Code van Goede Praktijk (hierna: CGP) voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en voor het gebruik van metaaldetectoren, werd op 11 december 2015 door de bevoegde minister vastgesteld. Sinds 1 april 2016 vervangt de Code van Goede Praktijk definitief de archeologische Minimumnormen. Sinds 1 april 2019 geldt versie 4.0 van de Code.
Duur van de opdracht	5 werkdagen
Kostprijs van de opdracht (enkel zichtbaar in privacyfiche)	

1.2 Projectcodes of ID nummers

	Projectcode	ID nummer
Bureaustudie (ifv verkaveling)		
Bureaustudie (ifv sloop)	2022 J 208	
Bureaustudie (ifv stedenbouw)	2022 J 208	
Landschappelijk bodemonderzoek		
Verkennde boringen		
Waarderende boringen		
Prospectie met ingreep in de bodem		
Opgraving		
Interne projectsigle Hembyse BV	RUM-IZE	

1.3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse BV (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
Veldwerkleider	Bart De Smaele	
Assistent-archeoloog/archeologen		
Aardkundige, assistent-aardkundige	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Conservator		
Natuurwetenschapper		
Geofysicus		
Materiaaldeskundige		
Fysisch-antropoloog		
Andere (regio)specialisten		
Initiatiefnemer en zakelijkrechthouder (enkel zichtbaar in de privacyfiche)		
	Privaatrechtelijk	☒
	Publiekrechtelijk	☐
Omgevingsvergunning(en):	Verkaveling van gronden (verkaveling)	☐
	Verkaveling van gronden (sloop)	☐
	Stedenbouwkundige handelingen (slopen)	☒
	Stedenbouwkundige handelingen (bouwen)	☒
Bevoegde overheid	Vlaamse Overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed: Werkgebied WA2	☒
	Onroerenderfgoedgemeente:	☐

1.4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gentbrugge, 2024
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	252
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2024. <i>Archeologienota naar aanleiding van een nieuwbouwproject aan de Izegemsestraat 62 te Rumbeke (Roeselare)</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 252, Gentbrugge.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge
Bewaring archeologisch ensemble	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge
Gebruiker van het archeologisch ensemble	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge
Bevoegde IOED/OEGemeente	RADAR
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	RADAR

2 Staat van het onderzoeksgebied

2.1 Afbakening

Na het toekennen van de uitvoering van de onderzoeksopdracht aan Hembyse Archeologie is de eerste stap het bepalen van de exacte afbakening waarbinnen het desbetreffende onderzoek dient te worden uitgevoerd. De cartografische weergave daarvan kan worden teruggevonden in de administratieve fiche. De werkelijke staat (niet alleen stoffelijk, maar ook wat betreft eigendom, pachtovereenkomsten, uitvoeringstermijnen, financiële implicaties, enz.) van het onderzoeksgebied is immers één van de parameters op basis waarvan het correcte archeologietraject wordt bepaald (zie verder).

Het onderzoeksgebied is een (op kaart) afgebakend geheel, waarbij de afbakening op basis van een aantal parameters gebeurd is. Het onderzoek spitst zich toe op alle data binnen dit afgebakende geheel, maar in functie van de specifieke data-assessment (bijvoorbeeld landschappelijke of historische data) worden ook gegevens buiten dit geheel in rekening gebracht.

Het onderzoeksgebied is middels een polygoon (shapefile: *.shp-bestandsformaat, opgemaakt het GIS-platform ArcGIS), afgebakend op basis van de kadastrale kaart en/of het GRB, tenzij anders beschreven.

9

Terminologie: het is belangrijk om te weten dat:

- het “onderzoeksgebied” is het specifieke geheel binnen deze afbakening.
- de “onderzoekszone” is het ruimere regionale kader waarbinnen data ingezameld wordt, dit kader varieert van onderzoeksgebied tot onderzoeksgebied.
- het “projectgebied” is het deel van het “onderzoeksgebied” waarbinnen de initiatiefnemer de geplande werken wil laten plaatsvinden.

Deze terminologie wordt niet gespecificeerd in de CGP en is dus niet bindend.

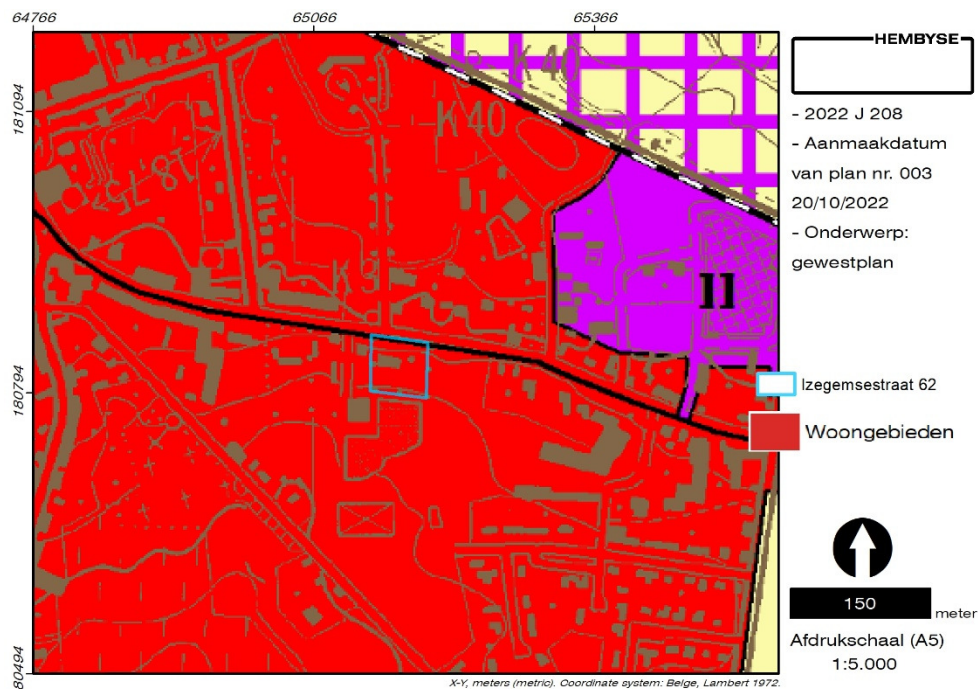
2.2 Geplande toestand

Binnen dit afgebakende onderzoeksgebied wordt een nieuwe ontwikkeling gepland, die gebonden is aan een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden of voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen. De mogelijkheden tot ontwikkeling van een welbepaald gebied zijn beperkt door de ruimtelijke verordenende plannen, die vanaf de jaren 1960 van de 20^e eeuw opgemaakt zijn om de ongebreidelde aanwas van gebouwen en de inname van de open ruimte te structureren.

In 1962 werd via de "Wet op de Stedebouw" beslist tot de opmaak van een nationaal plan, streekplannen en gewestplannen. De gewestplannen zouden waar nodig aangepast en verder gedetailleerd kunnen worden door algemene plannen van aanleg (APA) en bijzondere plannen van aanleg (BPA). Er werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen en hoewel meestal wordt gesproken over "het gewestplan", bestaat het in realiteit dus uit verschillende deelplannen, die elk afzonderlijk werden goedgekeurd tussen 1976 en 1980.

2.2.1 Originele gewestplan

Het onderzoeksgebied waarvoor een archeologienota dient te worden opgemaakt bevindt zich in het Vlaamse Gewest, gemeente Roeselare, deelgemeente Rumbeke, ter hoogte van de Izegemsestraat 62. Dit gebied bevindt zich volgens het originele gewestplan “Roeselare - Tielt” binnen een woongebied. Dit heeft zijn invloed op het archeologietraject (cf. infra).

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het originele gewestplan.

Het gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000. Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van ruimtelijke en provinciale uitvoeringsplannen en bijzondere plannen van aanleg.

2.2.2

RUP/PRUP/BPA ?

Het digitaal beschikbare gewestplan is echter enkel geschikt voor een gebruik op middenschalgig niveau. In het verleden werden bestemmingsplannen aangemaakt om het oude gewestplan te verfijnen. Het onderzoeksgebied bevindt zich echter niet binnen een GRUP of PRUP. Bijgevolg blijft de oorspronkelijke bestemming van toepassing.

2.2.3

Beschrijving geplande werken

2.2.3.1

Nieuwe Toestand

Binnen het kader van de ruimtelijke bestemming van het onderzoeksgebied wenst de initiatiefnemer nieuwe appartementen op te richten.

De geplande werkzaamheden behelzen:

- Sloop van de bestaande bebouwing; met uitzondering van het paviljoen in het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied (kadastraal nummer 764V);
- Het uitbreken van de aanwezige verhardingen;
- Het rooien van een aantal bomen;
- Nieuwbouw van een meergezinswoning met horeca;
- Aanleg van opritten, parkeerzones, terrassen en tuinpaden;
- Aanplanten van nieuwe bomen en hagen;
- Aanleg van groenzones;
- Inplanting van een wadi.

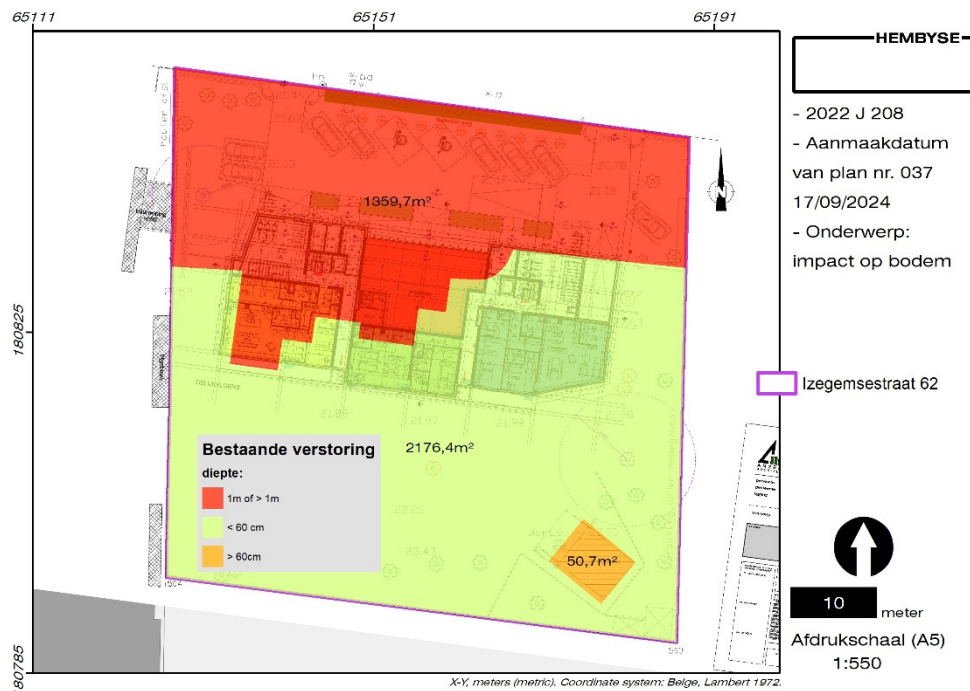
Figuur 2. Inplantingsplan ontworpen toestand.

Voor meer gedetailleerde plannen en snedes (indien van toepassing) wordt verwezen naar de bijlagen van deze archeologienota.

Deze geplande werken maken de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunning, noodzakelijk.

2.2.3.2 Impact van de geplande werken

De geplande nieuwbouw, inclusief omgevingsaanleg, heeft een nefaste impact op de bodem in het desbetreffende gebied (cf. infra). Het archeologisch kennispotentieel van het gebied dient te worden bepaald, aangezien de versterking van de bodem ook een versterking van de daarin mogelijk aanwezige archeologische resten met zich meebrengt.

Figuur 3. Projectie van de gekende bodemverstoring ten opzichte van de geplande toestand.

Op basis van de confrontatie van de geplande toestand ten opzichte van de gekende verstoring van de bodem zullen de sloop en nieuwbouw circa 50% van de bodem binnen het onderzoeksgebied verstoren. Gezien echter het feit dat dit voor het grootste deel overlapt met bestaande bodemverstoringen, is de nieuwe bodemverstoring minimaal.

2.3 Bestaande toestand

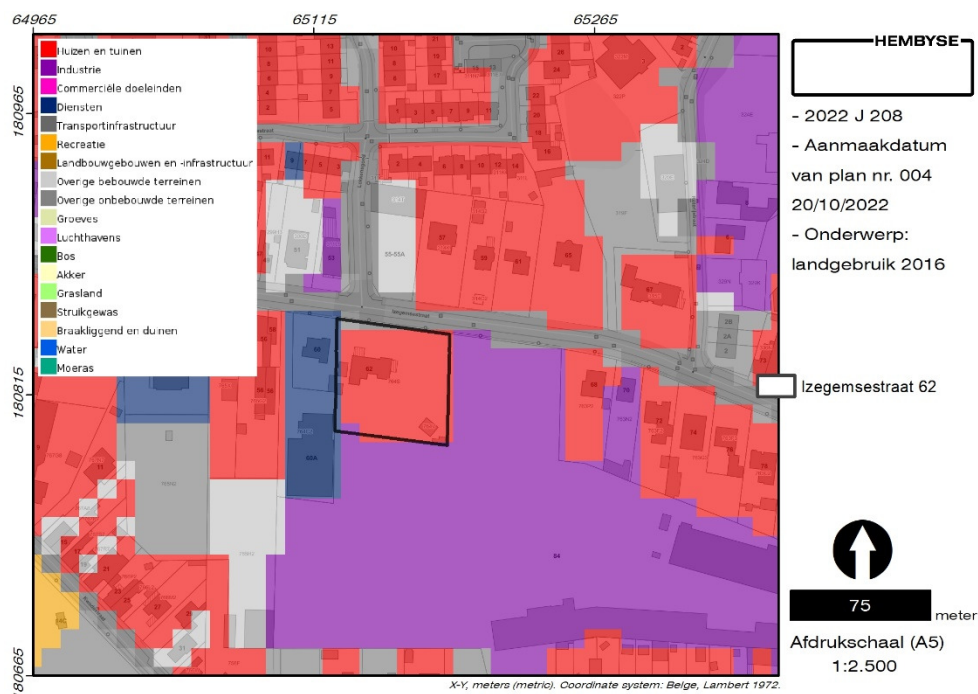
De gekarteerde bestaande toestand van het onderzoeksgebied is niet alleen een vereist onderdeel van de archeologienota, maar is ook het uitgangspunt voor het bepalen van het correcte archeologietraject. De stoffelijke eigenschappen van het onderzoeksgebied bepalen de meerdere of mindere mate waarin een volledig archeologisch onderzoek mogelijk is. Om de bestaande toestand vast te stellen, dient in eerste instantie kaartmateriaal te worden geraadpleegd, maar indien mogelijk ook het afstappen van het terrein te worden uitgevoerd.

2.3.1 Gekarteerd landgebruik

De huidige stoffelijke situatie van het onderzoeksgebied dient te worden onderzocht om het archeologietraject correct te bepalen. Met andere woorden: welke impact heeft het huidige (meest recente kartering is 2016) bodemgebruik op het archeologietraject ?

Op deze bodemgebruikskaart wordt het onderzoeksgebied volledig gekarteerd als in gebruik door huizen en tuinen. Er is in werkelijkheid sprake van een villa met tuin en bijgebouwen.

15

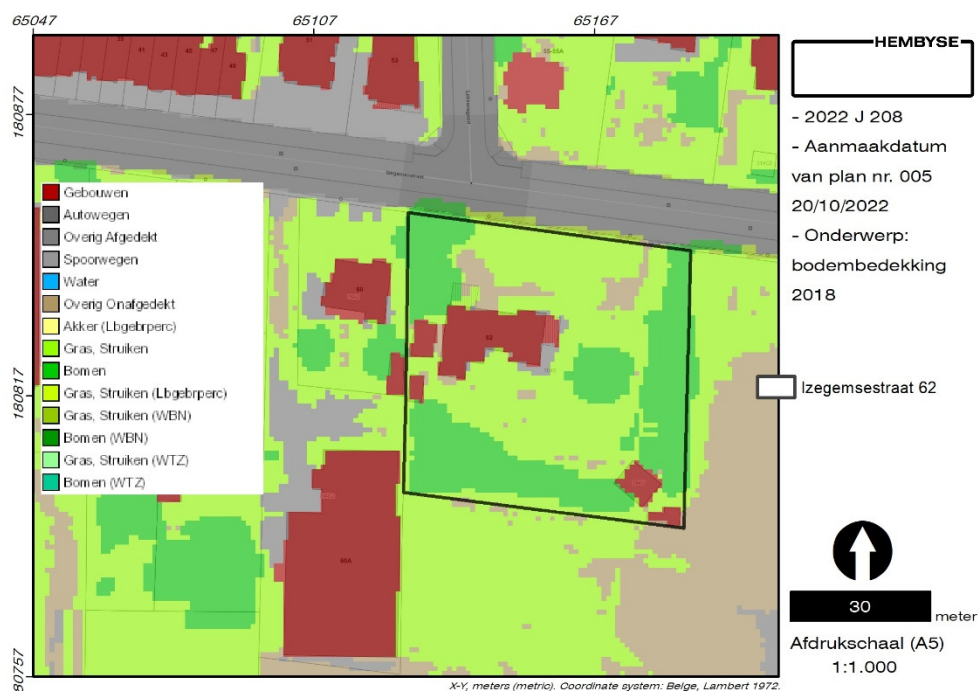
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio (2016).

De impact op het archeologietraject is dat het onderzoeksgebied heden niet beschikbaar is voor een archeologisch (voor)onderzoek: er is immers sprake van bebouwing en verhardingen. Hierdoor is een regulier archeologietraject, *indien* zou blijken dat veldwerken noodzakelijk zijn, niet mogelijk. Opvallend: op het bodemgebruiksbestand met update 2022 wordt het onderzoeksgebied mee met het belendende industrieterrein gekarteerd als “industrie”. Dit is niet correct en de weergave uit 2016 is wel correct.

Op de bodembedekkingskaart voor Vlaanderen wordt het onderzoeksgebied iets nauwkeuriger gekarteerd.

2.3.2 Gekarteerde bodembedekking

Op de bodembedekkingskaart is de 21^e-eeuwse situatie grafisch weergegeven, weliswaar op een meer gedetailleerde en bijgevolg meer accurate manier. Deze kaart geeft weer op welke manier de bodem (zie §Aardkundige situering) afgedekt is.

Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand uit 2018.

Op deze kaart is sprake van meer detailwerking, waardoor het gebruik als huizen en tuinen bevestigd wordt. Er is sprake van een hoofdgebouw met bijgebouwen (“gebouwen”), toegangswegen en paden (“overig onafgedekt”) en vertuinde vegetatie (gras, struiken, bomen).

Deze kartering komt goeddeels overeen met de bestaande situatie.

2.3.3 Plaatsbezoek

Op donderdag 20 oktober 2022 werd een plaatsbezoek (zie bijlage voor alle foto's van het plaatsbezoek) op de site uitgevoerd, met als doel een controle van de gekarteerde structuren binnen het onderzoeksgebied. Het terrein is toegankelijk vanuit de Izegemsestraat 62 middels de opritten tot de woning. De woning is onbewoond en gesloten voor derden.

17

Figuur 6. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de orthofoto uit 2022. Onder: zicht op het onderzoeksgebied in noordelijke richting.

Het onderzoeksgebied bestaat uit een villa en een tuin. De villa is een stilistisch conglomeraat van een bungalow uit de jaren 1970 en een kasteeltje met Franse stijlenmerken, met het veelvuldig en onevenwichtig gebruik van natuursteen elementen. Het gebouw is voorzien van een verhoogde toegang in het noorden en een soort stoa in het oosten.

Figuur 7. Zicht op de voorgevel van de villa en (onder) de tuin met bijgebouw.

In de tuin is sprake van een terras tussen fruitbomen en een bijgebouwtje voorzien van sanitair.

De binnenzijde van de villa is stilistisch al even vreemd als de buitenzijde. Er is sprake van een monumentale inkomhal, die doet denken aan een abbatiale gaanderij. Het gaat niet om recuperatiematerialen, maar om materiaal uit de belendende groothandel van dergelijke bouwmaterialen (ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied).

De gaanderij geeft toegang tot een leefruimte (waar ook de haard recuperatiematerialen lijkt te bevatten) en meerdere slaapkamers.

Figuur 8. Zicht op de inkomhal (links) en de woonkamer met haard (rechts).

De toenmalige bouwheer lijkt een smaak voor kastelen en landhuizen in Franse stijl te hebben gehad, een smaak die op Vlaamse wijze slechts onbehouwen is uitgewerkt. De bovenverdieping van de villa bestaat uitsluitend uit slaapkamers.

Via de keuken kan toegang tot de kelder worden verschaft, het gaat om een kelder die de westelijke helft van het gebouw beslaat en aansluit op de inrit van de garage.

19

Figuur 9. Zicht op de kelder.

Gezien de aanwezigheid van de kelder en de insnijding van de villa in de helling, wordt er van uitgegaan dat de bodem binnen de volledige footprint van de villa verstoord is.

Figuur 10. Dronefoto van het onderzoeksgebied.

Op 10 oktober 2023 werd een tweede plaatsbezoek uitgevoerd, het terrein was onveranderd.

2.4 Het archeologietraject

2.4.1 Beslissingsboom

Op basis van voorgaande parameters kan het archeologietraject worden bepaald. Dit gebeurt op basis van de “*Beslissingsboom voor verplicht archeologisch onderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen*”. In dit geval zijn de “*Criteria bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen*” van toepassing:

Er is een omgevingsvergunning vereist/met vergunningsplichtige bodemingreep/niet binnen een GGA/buiten het gabarit van bestaande lijninfrastructuur/niet in beschermde archeologische site/niet in VAZ/perceelsoppervlakte is groter dan 3000m²/vergunningsplichtige bodemingreep is groter dan 1000m²/geen lijninfrastructuur en aanhorigheden/(gedeeltelijk) in woon- of recreatiegebied

⇒ **Een archeologienota is noodzakelijk**

De opmaak van de noodzakelijke archeologienota kan ofwel in een regulier, ofwel in een uitgesteld archeologietraject gebeuren.

Het reguliere archeologietraject bestaat uit 1. een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem en indien noodzakelijk 2. een vooronderzoek met ingreep in de bodem.

1. Een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat uit een bureauonderzoek en indien noodzakelijk niet-intrusief vooronderzoek op terrein (terreininspectie, controleboringen, ...).
2. Een vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat uit één of meerdere intrusieve vooronderzoeken.

⇒ **De volgende parameter bepaalt het huidige archeologietraject: het te ontwikkelen gebied is door de aanwezigheid van gebouwen en verhardingen niet beschikbaar voor een regulier archeologietraject.**

Op basis hiervan kan de huidige onderzoeksopdracht worden gedefinieerd.

2.4.2 Onderzoeksopdracht

Op basis van het afgebakende archeologietraject en de situering binnen dit archeologietraject is de huidige opdracht voor de onderzoekers van Hembyse Archeologie het opmaken van:

Bureaustudie/historisch onderzoek	☒
Landschappelijke boringen	☐
Verkenkende en waarderende boringen	☐
Proefput in functie van steentijdsites	☐
Metaaldetectie/geofysisch onderzoek	☐
Veldkartering	☐
Proefsleuven/proefputtenonderzoek	☐
Vlakdekkende opgraving	☐
Andere: controleboringen	☒

Dit onderzoek of de combinatie van onderzoeken is een assessment van data, dat leidt tot een archeologische waardering van het onderzoeksgebied en een confrontatie met de geplande werken, waardoor een programma van maatregelen kan worden opgemaakt.

22

Het bereiken van dit onderzoeksdoel, het genereren van data en het opleveren van de onderzoeksdata, gebeurt strikt volgens het door AOE uitgestippeld methodologisch kader. Het archeologisch onderzoek in zijn geheel, hier benoemd als de “onderzoeksopdracht”, dient te voldoen aan het kader van basisvoorschriften die in de Code van Goede Praktijk (verder: CGP) zijn beschreven. De *“CGP voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren”* wordt gaandeweg aangepast en vernieuwd, waarbij dient te worden vermeld dat in dit dossier gebruikt gemaakt wordt van de vigerende versie van de CGP op het moment van gunning van de opdracht, tenzij anders beschreven.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

Deze onderzoeksvragen zijn:

1. *Kan er op basis van de bestaande dataset bepaald worden of er archeologische sporen, structuren of afgeleide sites ("vindplaatsen") aanwezig zijn ?*
2. *Zo ja: Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.*

Zoals altijd is de theorie eenvoudiger dan de praktijk en in die zin is een afwijking op de theorie ook het meest interessante. De CGP document is immers opgesteld om een realistisch werkinstrument te zijn waarop afwijkingen mogelijk moeten zijn. De meeste afwijkingen blijken pas noodzakelijk tijdens de uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem, er moet dus steeds een "speelruimte" tussen de theorie en de praktijk indachtig worden gehouden. Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten echter wel worden gemeld en gemotiveerd.

Zijn er in het huidige onderzoek afwijkingen op de
CGP noodzakelijk geweest ?

JA

☐

NEE

☒

Motiveer indien nodig:

Opgelet: data die niet relevant zijn voor de waardering van het huidige onderzoeksgebied worden niet in dit dossier opgenomen, tenzij anders vermeld.

3 Landschappelijke ligging

3.1 Algemeen

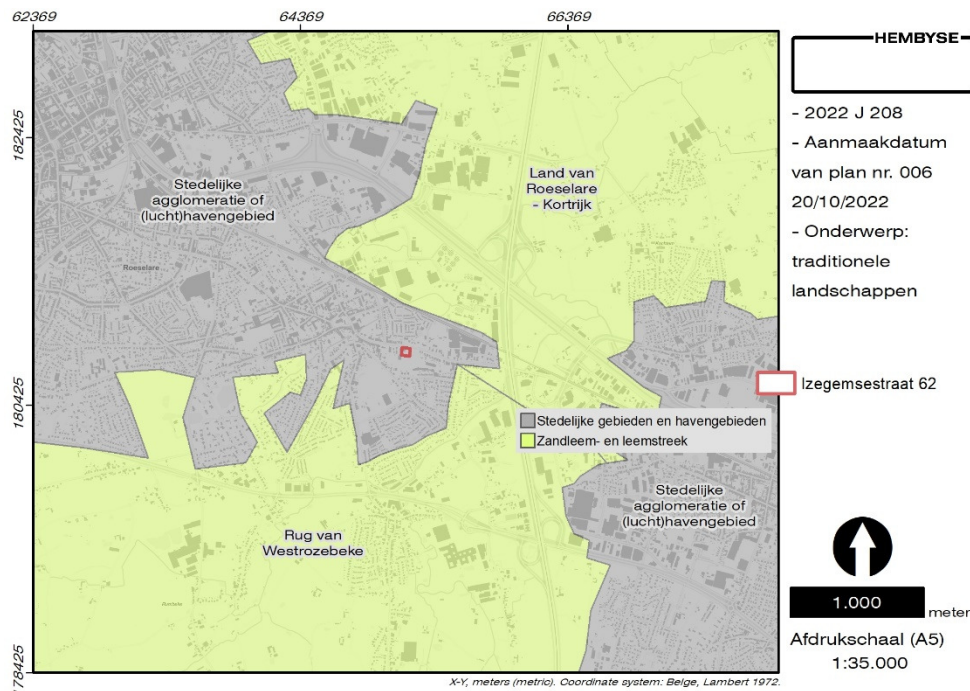
Het landschap waarbinnen het onderzoeksgebied zich bevindt, is het resultaat van geomorfologische processen. In dit deel van de archeologienota worden de exogene geomorfologische processen belicht, die middels hun onderlinge wisselwerking *een* invloed hebben gehad op de vorming van het landschap en de relatie tot de mens. Hierbij wordt de traditionele landschappenkaart als uitgangspunt genomen, waarna de exogene landschapsvormende processen vanuit hydrologische (water), topografische (reliëf) en erosieve invalshoeken worden belicht. Sedimenten, gesteenten en bodems (voornamelijk glaciale, periglaciale processen) worden belicht in §*Aardkundige situering* van dit dossier.

3.2 Traditionele landschappenkaart¹

Het uitgangspunt voor het assessment van de landschappelijke data is de Traditionele Landschappenkaart. Op deze kaart is het onderzoeksgebied gekarteerd binnen de stedelijke agglomeratie van Roeselare, die zich ontwikkeld heeft nabij de Rug van Westrozebeke, een zandige rug van fluviatiele oorsprong met een maximale hoogte van 50 meter ten opzichte van de TAW.² Deze rug werd reeds gevormd tijdens het Tertiair en vormt dus een oud landschap dat zich bevindt binnen het grotere geheel van de Vlaamse zandleem- en leemstreek.

¹ Antrop 2002.

² <http://www.wo1.ugent.be/nl/technieken-methodes/landschapstypes-en-de-eerste-wereldoorlog/>

Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op de traditionele landschappenkaart.

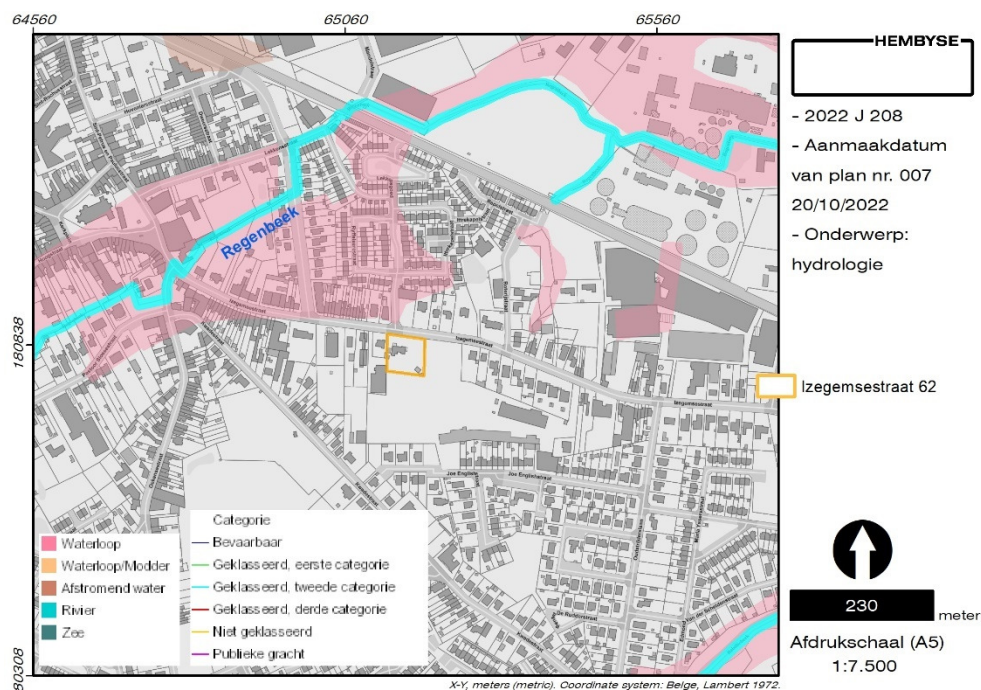
Deze rug, die bestaat uit terrasgrind, vormt de noord-zuid gerichte waterscheidingsrug tussen het Leiebekken in het zuidoosten enerzijds en het IJzerbekken in het noordwesten anderzijds en wordt omgeven door een heuvelachtig gebied dat licht doorsneden wordt door naar het oosten of het westen gerichte beken.³ Het landschap rond Rumbeke wordt aldus gekenmerkt door een glooiend reliëf, met verschillende panoramische vergezichten vanaf deze heuvelrug.

³ <http://onroenderfgoed.github.io/la2001/relictzones/R30061.html>

3.3 Hydrologie

Het landschap is ten dele het resultaat van de hydrografie en de hydrologie van het land. De hydrologische cyclus beschrijft de weg die het water aflegt door de atmosfeer (in de vorm van waterdamp en wolken), naar de aarde (als neerslag), over en door de bodem (beken, rivieren en grondwater), naar een zee of oceaan en weer terug naar de atmosfeer (door verdamping). Deze cyclus heeft een impact op de waarneming van een gebied door de mens in het verleden.

De huidige hydrologie van het onderzoeksgebied is kenmerkend voor het gebied sinds 1950 en kan niet noodzakelijk naar het verleden geëxtrapoleerd worden. Een confrontatie tussen de gekarteerde van nature overstroombare gebieden en de hydrologische atlas, toont duidelijk aan dat het huidige onderzoeksgebied zich in een relatief droog gebied bevindt, aan de rand van het overstromingsgebied van de Regenbeek. Deze beek watert af naar de Mandel/het Kanaal Roeselare-Leie, die zich ten oosten van het onderzoeksgebied bevindt.

26

Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de geklasseerde waterlopen en de van nature overstroombare gebieden.

Het onderzoeksgebied zelf is heden echter niet gevoelig voor overstromingen, noch vanuit rivieren, noch door modderstromen.

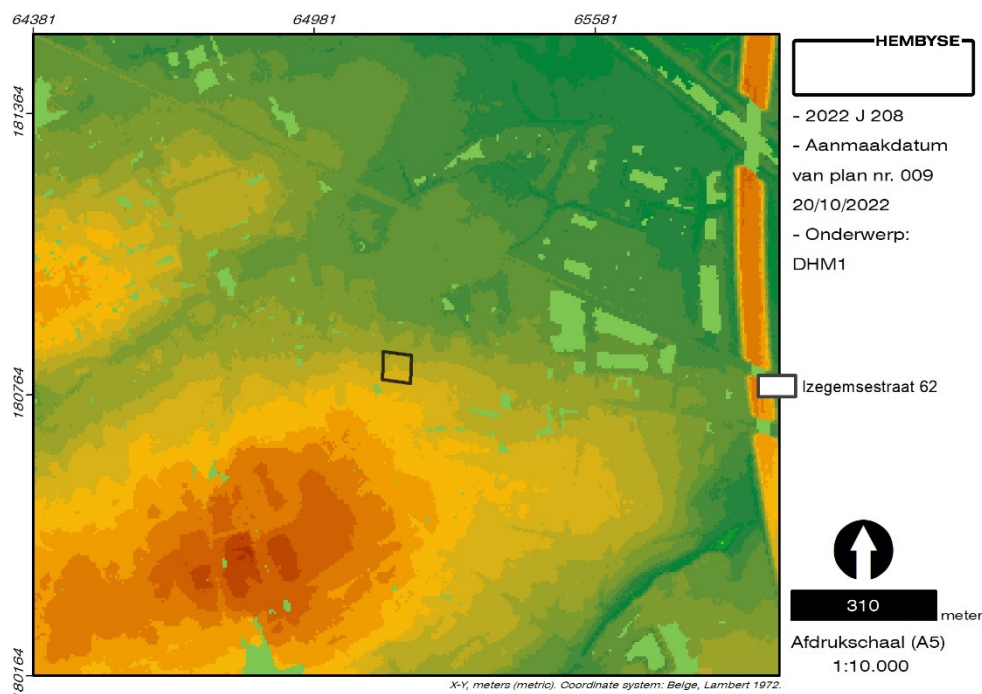
3.4 Topografie

De topografie van een onderzoeksgebied beschrijft de hoogtes van het terrein, de structuren en gebouwen op een terrein, de wegen, enzovoort. Het resultaat is een topografische kaart, die een inzicht geeft in de bovengrondse toestand van het gebied ten tijde van de opmaak van de kaart. In dit hoofdstuk wordt het reliëf van het landschap, de hydrologie en de daaruit vloeiende erosiegevoeligheid besproken. De huidige structuren aan de oppervlakte komen aan bod in § *Staat van het onderzoeksgebied* van de bureaustudie.

3.4.1 DHMV

Voor een gedetailleerde weergave van de topografie wordt in eerste instantie het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen geraadpleegd. Op het DHMVI wordt duidelijk dat het onderzoeksgebied zich binnen een golvend landschap bevindt, dat doorsneden wordt door onder andere de Regenbeek in het noorden en noordwesten. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de noordelijke rand van een lokale heuvelrug die scherp naar de Regenbeek afdaalt.

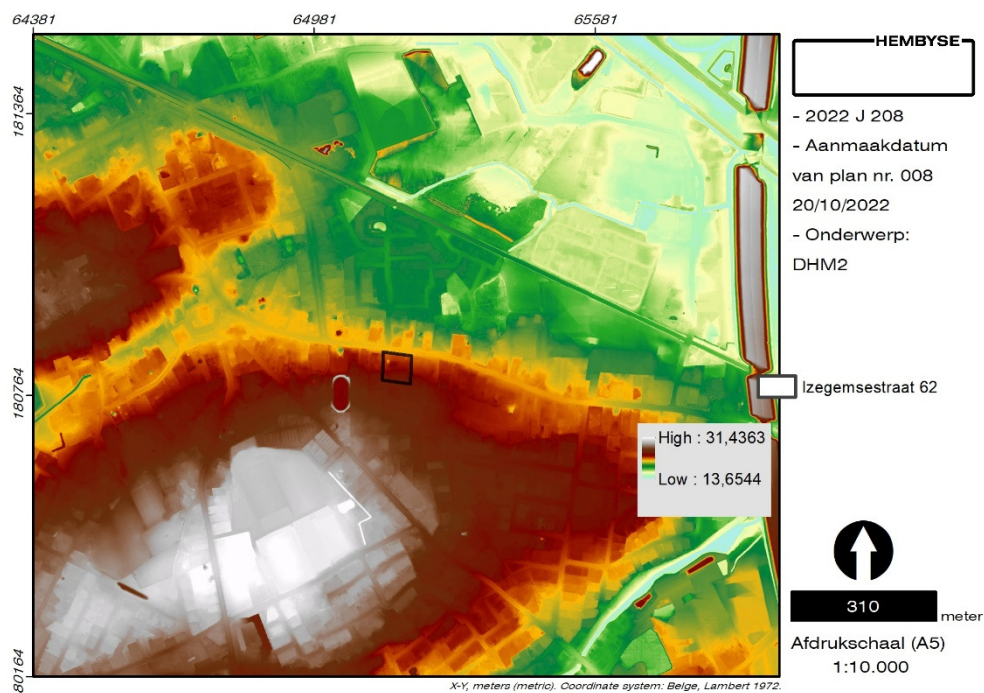
27

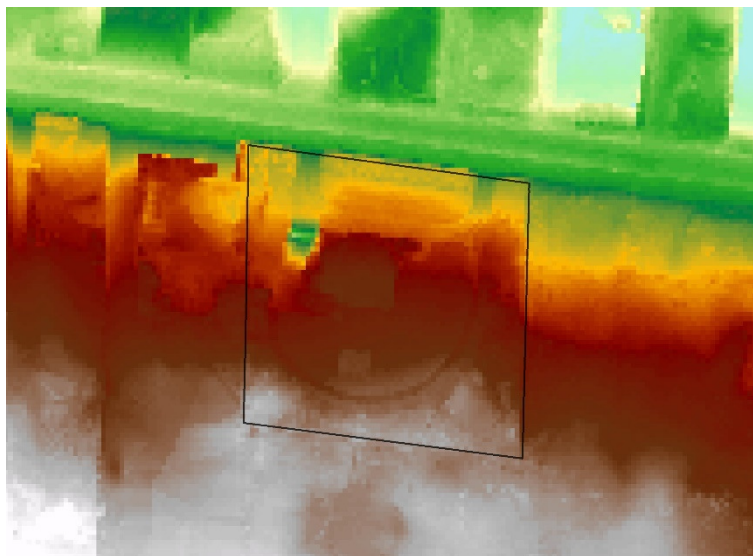
Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVI.

Op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, met resolutie van één TAW-waarde (Tweede Algemene Waterpassing) kan de topografie in meer detail bekeken worden.

Hierop is zichtbaar dat het onderzoeksgebied zich inderdaad direct op de rand van een heuvelrug bevindt, hetgeen geaccentueerd wordt door de Izegemsestraat zelf. Deze straat volgt zeer nauwlettend de noordelijke rand van de heuvel. In het noorden is de vallei van de Regenbeek duidelijk herkenbaar.

28

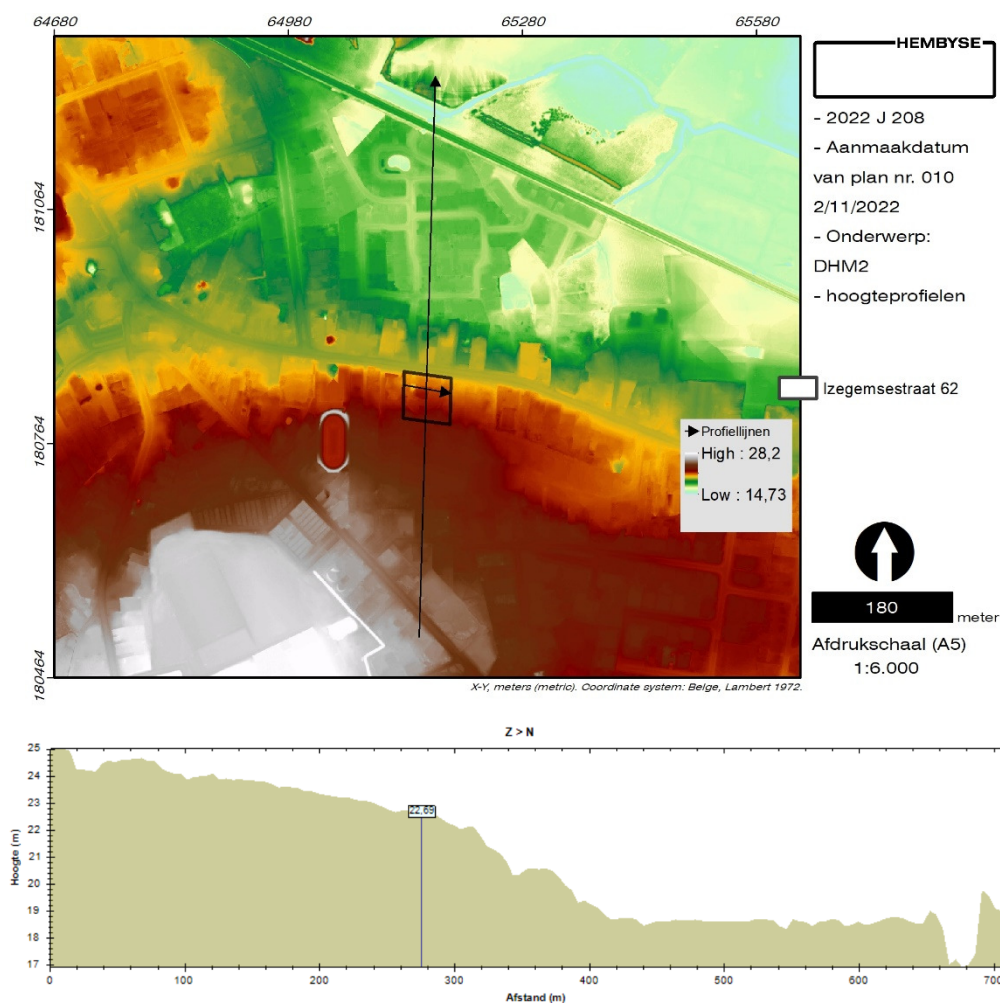

Figuur 14. Situering van het onderzoeksgebied op het DHM VII, DTM 1m. Onder: detail.

Op een lokale schaal wordt zichtbaar dat het terrein twee lager gelegen toegangen kent, met een sterk verdiepte garage-inrit. In de tuin is sprake van een ovaal tuinpad. De rest van tuin volgt de natuurlijke topografie. Wanneer gekeken wordt naar het hoogteprofiel van het onderzoeksgebied, worden deze anomalieën duidelijker.

3.4.2 Hoogteprofiel

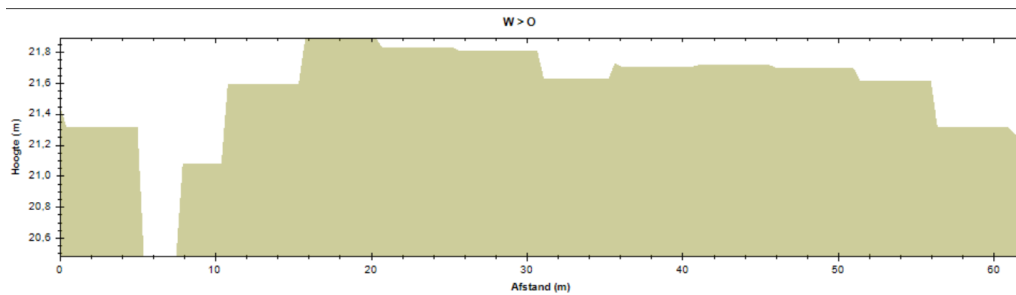
Op basis van de meetdata van het DHMVII kan een hoogteprofiel van het onderzoeksgebied gegenereerd worden. Dit geeft vanuit een andere dimensie een beeld van het hoogteverloop van de site. Er is in eerste instantie gekozen voor een transect van zuid naar noord voor een weergave van het hoogteverloop van het onderzoeksgebied tussen de heuvelrug en de vallei van de Regenbeek en een lokaal transect van west naar oost waarop de meest duidelijke anomalieën in het terrein zichtbaar zijn.

Figuur 15. Hoogteprofiel van het onderzoeksgebied, regionaal.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de noordelijke flank, de bestaande weg vormt duidelijk de grens tussen de helling en de vallei van de Regenbeek.

Op het lokale transect zijn de anomalieën in het terrein beter zichtbaar: het gaat om een inrit naar een ondergrondse garage (verbonden aan de kelder) en voor de rest een zeer vlak terrein.

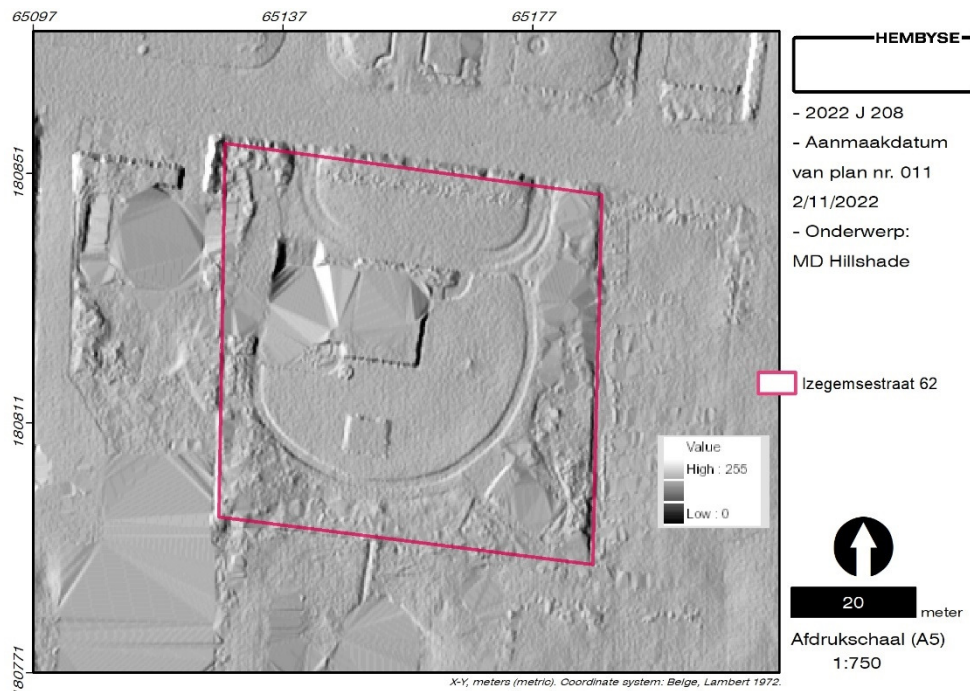
Figuur 16. Hoogteprofiel van het onderzoeksgebied, lokaal.

Op terrein zelf is goed zichtbaar dat de tuin zich aanzienlijk hoger bevindt en dat de Izegemsestraat de grens is naar een vallei. Ondanks alle bebouwing is dit nog voelbaar.

30

3.4.3 Hillshade

Op de *multidirectionele hillshade* is deze antropogene impact op het onderzoeksgebied veel duidelijker. In eerste instantie vallen de toegangswegen en paden op het terrein duidelijk op als twee circulaire structuren in het terrein. De centrale woning, het terras en de bijgebouwen zijn herkenbaar als vlakke anomalieën.

Figuur 17. Situering van het onderzoeksgebied op de multidirectionele hillshade.

Alles buiten deze toegangswegen en paden is vertuind met vegetatie van circa 40 jaar oud (cf. supra). De toegang tot de garage en kelder in het noordwesten is met een sterke slagschaduw herkenbaar. Al deze elementen duiden op een sterke antropogene invloed op het terrein.

3.5 Erosiegevoeligheid

Erosie is het proces van slijtage van een vast oppervlak waarbij materiaal of sediment wordt verplaatst of geheel verdwijnt. Dit proces vindt vooral plaats door de schurende werking van wind en stromend water. Erosie is een fenomeen met een natuurlijke oorzaak, menselijke activiteiten kunnen het erosieproces versterken, bijvoorbeeld door het kappen van bossen en het kaal houden van de bodem door ploegen. Erosie moet niet verward worden met verwerking (zie § *Aardkundige situering* van deze bureaustudie). De erosiegevoeligheid van het oppervlak in onze gewesten (en tijdens het Antropoceen, nvdr.) wordt in eerste instantie beïnvloed door de helling van het terrein (zie topografie), de hydrologie van het terrein, het sediment en de bodemkundige toestand. Deze laatste twee worden besproken in § *Aardkundige situering* van de bureaustudie.

De erosiegevoeligheid van een onderzoeksgebied is immers niet zelden een reflectie van de hydrologische situatie. Voor de archeoloog is de erosiegevoeligheid van een terrein belangrijk aangezien de mate waarin een gebied erodeert drastische gevolgen kan hebben voor de archeologische waarde van het gebied: wanneer een site zich in een sterk tot zeer sterk erosiegevoelig gebied bevindt, is algemeen gesteld de kans op bewaring kleiner, of is de kans op het beschadigen van dit archeologisch erfgoed groter. Anderzijds kunnen archeologische lagen door geërodeerde pakketten worden afgedekt, waarbij de kans op een goede bewaring over het algemeen verbetert (of beter wordt geacht). Om de erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied in te schatten kunnen zowel de Erosiegevoeligheidskaart voor Vlaanderen als de Potentiële bodemerosiekaart per perceel worden onderzocht. Indien het onderzoeksgebied niet op perceelsniveau gekarteerd is, wordt enkel de algemene afgeleide erosiegevoeligheidskaart geraadpleegd.

32

3.5.1 Potentiële erosiegevoeligheid per perceel

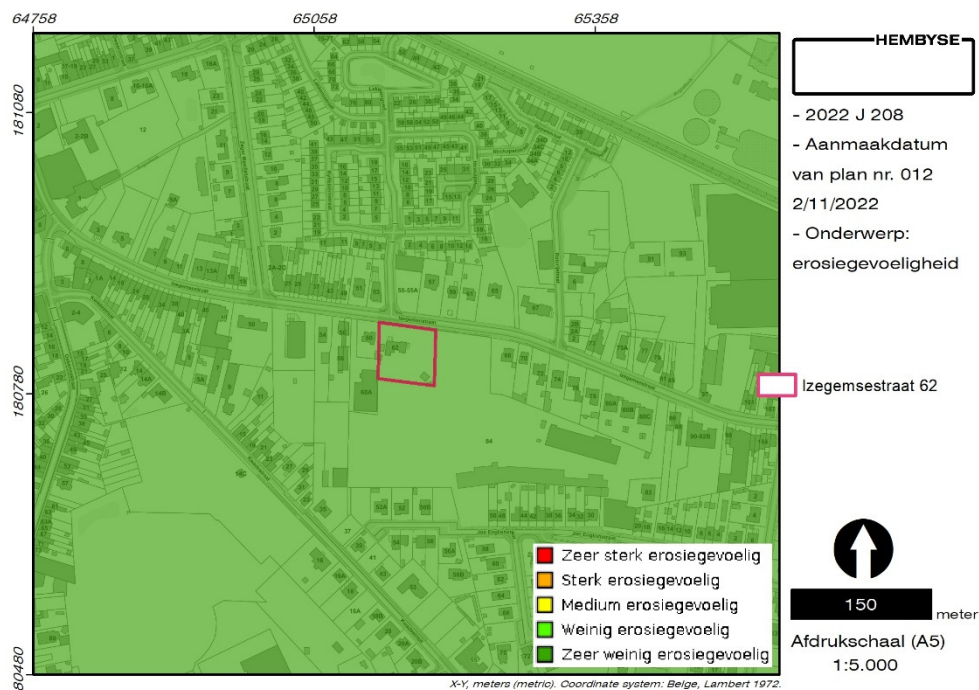
De potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) geeft aan de hand van een klasse-indeling de totale potentiële erosie van een bepaald landbouwperceel weer. De totale potentiële erosie houdt geen rekening met het huidige landgebruik (grasland of akkerland).

Aangezien het huidige onderzoeksgebied bestaat uit een woongebied met de hier bij horende infrastructuur, wordt het niet gekarteerd.

3.5.2

Afgeleide erosiegevoeligheidskaart

De Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten geeft voor elke gemeente in Vlaanderen de gemiddelde gevoeligheid voor bodemerosie weer (de dato 2006). De kaart geeft dus op niveau van Vlaanderen een eerste indicatie van de locatie van erosiegevoelige gebieden. De kaart is een afgeleide van de potentiële bodemerosiekaart per perceel (de dato 2006). Op de afgeleide Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten staat het gebied gekarteerd als “Zeer weinig erosiegevoelig”.

33

Figuur 18. Situering van het onderzoeksgebied op de afgeleide erosiegevoeligheidskaart.

Dit is ondanks de landschappelijke ligging, waarbij men toch enige erosie van de helling, vooral bij langdurig gebruik als landbouwgrond (akkerland) kan verwachten. De bodemkundige situering van het terrein kan hier mogelijk een verklaring voor bieden.

4 Aardkundige situering

4.1 Vraagstelling

De “aardkundige situering” van het onderzoeksgebied valt uiteen in twee verschillende onderdelen: enerzijds dient onderzocht te worden welke sedimenten binnen het onderzoeksgebied voorkomen en anderzijds welke bodemvormingsprocessen in deze sedimenten zijn opgetreden.

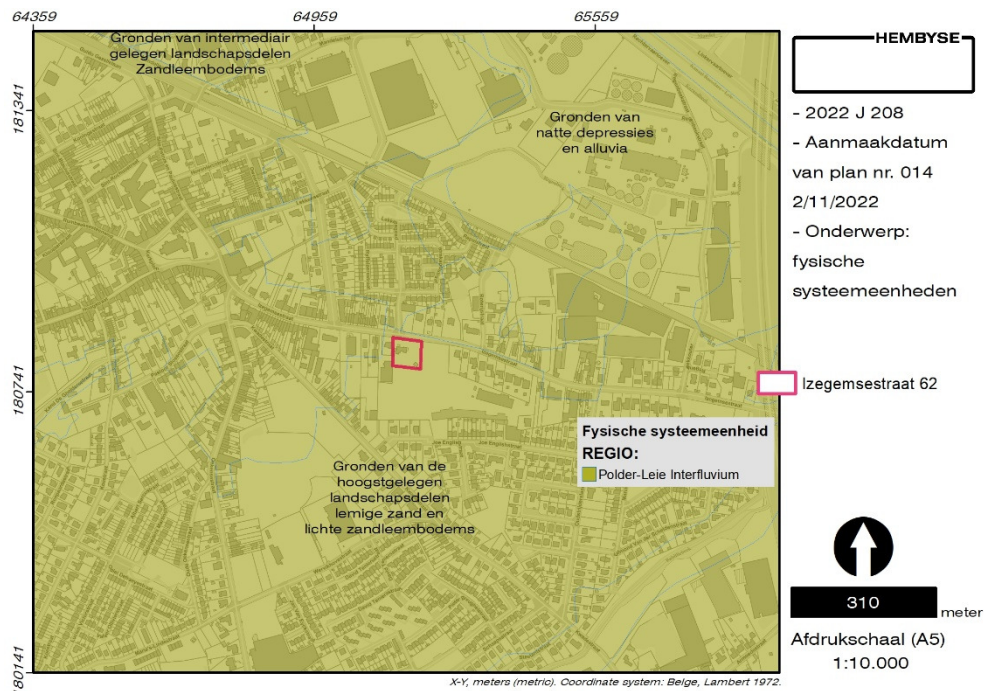
De vraagstelling voor dit deel van het onderzoek is dus:

1. Welke sedimenten bevinden er zich binnen het onderzoeksgebied en hoe zijn deze tot stand gekomen ? Welke impact hebben deze op het potentieel op archeologische sites ?
2. Welke bodemvormingsprocessen zijn er binnen deze sedimenten gebeurd en welke impact hebben deze op het potentieel op archeologische sites ?

4.2 Geologie en sedimentologie van het onderzoeksgebied

4.2.1 Uitgangspunt

Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen het Polder-Leie Interfluvium, waarbinnen het volledige gebied gekarteerd wordt als gronden van de hoogstgelegen landschapsdelen op lemige zand- en lichte zandleembodems.

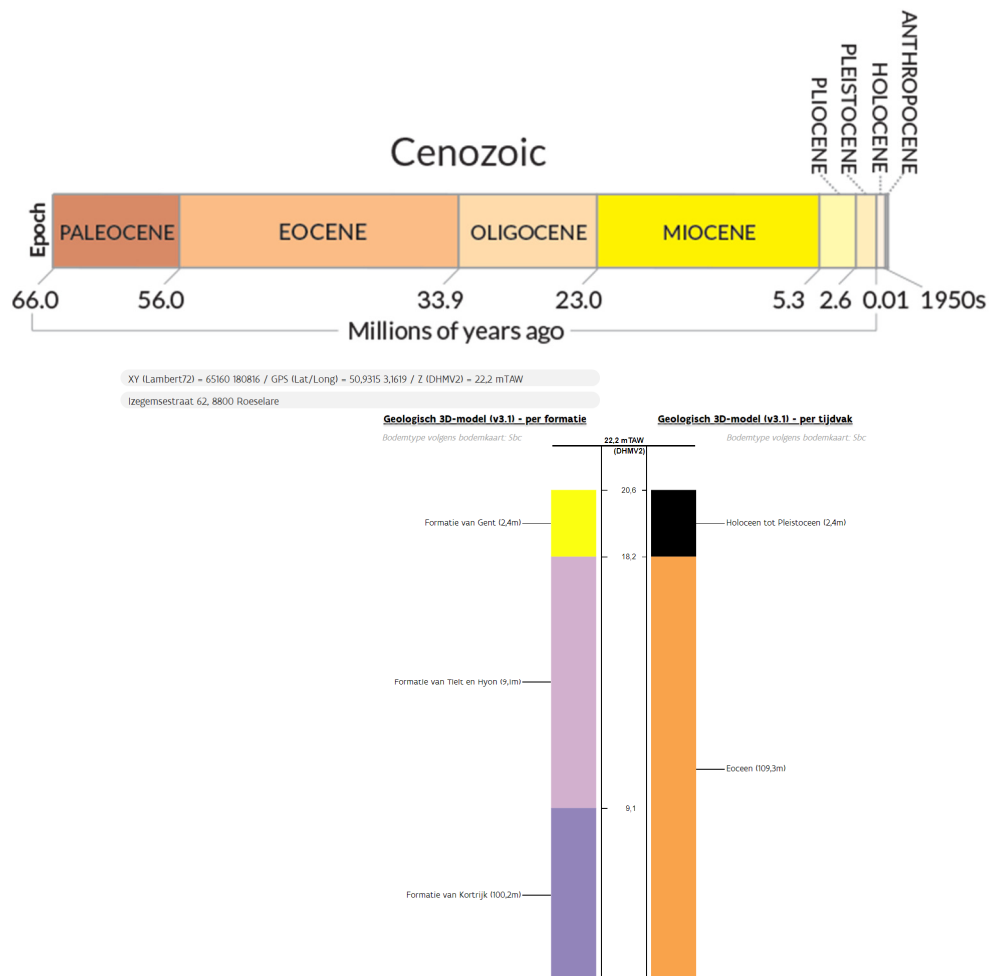

Figuur 19. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de fysische systeem eenheden van Vlaanderen.

Welke sedimenten en bodems liggen hiervoor aan de oorsprong ?

4.2.2 Geologisch 3D-model

Het geologisch 3D-model, op basis van data uit de DOV, laat toe om een overzicht te verschaffen van de opeenvolging van sedimenten binnen het onderzoeksgebied en de geschatte dikte van deze pakketten van sedimenten. Dit vormt het uitgangspunt voor het bespreken van de tertiaire en quartaire sedimenten binnen het onderzoeksgebied.

Figuur 20. Geologisch 3D-model van het onderzoeksgebied.

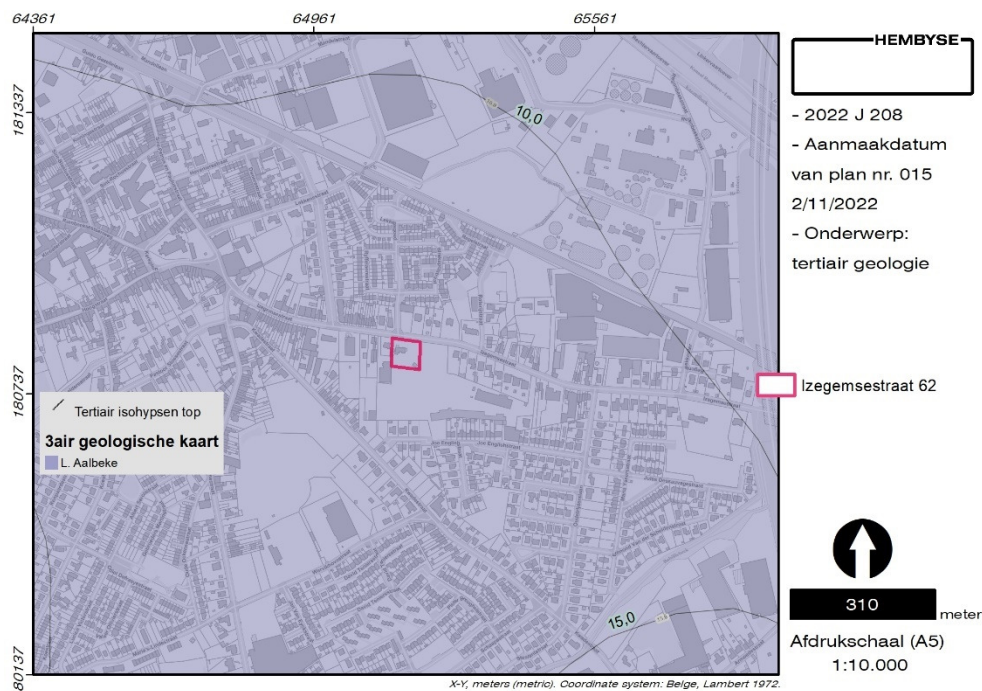
Volgens de DOV is er binnen het onderzoeksgebied een quartair eolisch sediment van 2,4 meter uit het Pleistoceen tot Holocene aanwezig, dat zich rechtstreeks op de tertiaire sedimenten bevindt. Deze worden vertegenwoordigd door de Formatie van Tiel en Hyon van Eocene ouderdom.

4.2.3

Sedimenten uit het Tertiair

De tertiaire sedimenten binnen het onderzoeksgebied zijn enkel relevant indien deze ofwel dagzomen, ofwel zeer ondiep liggen, ofwel zijn ontgonnen. De jongste tertiaire (het volledige geologische tijdvak van 66,0 tot 2,58 miljoen jaar geleden) gelaagdheden in de ondergrond van het projectgebied bestaan uit sedimenten van de zogenaamde Formatie van Tielt, die wordt vertegenwoordigd door het Lid van Aalbeke. De diepere tertiaire sedimenten worden niet verder besproken, aangezien deze voor het huidige assessment van het archeologisch kennispotentieel niet relevant zijn.

De Formatie van Tielt kenmerkt zich door zeer fijne mariene siltige afzettingen die tijdens het Yperiaan (rond 54,8 miljoen jaar geleden tot circa 50 miljoen jaar geleden, in het Vroeg-Eoceen) op de toenmalige zeebodem zijn afgezet.

37

Figuur 21. Situering van het onderzoeksgebied op de tertiair geologische kaart (1/50.000).

Deze geologische formatie bestaat uit een silt-kleicomplex waarbinnen het Lid van Aalbeke uit een homogene blauwe en zware klei bestaat.⁴ Deze

⁴ Matthijs 2002.

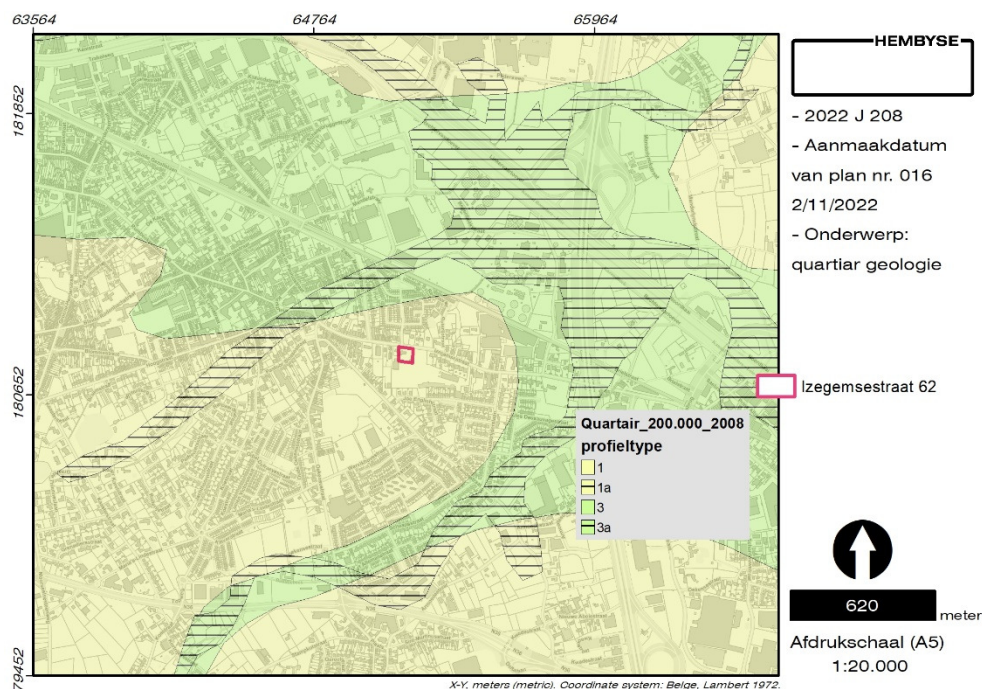
stijve kleien van het Lid van Aalbeke hebben een maximale dikte van 13 meter.⁵

De top van deze tertiaire lagen bevindt zich ter hoogte van de westelijke grens van het onderzoeksgebied op een hoogte van circa 12 meter ten opzichte van de TAW en dus op een diepte van 10 meter onder het maaiveld. Dit is aanzienlijk meer dan in de virtuele boring van de DOV-verkenner, waar het maar 2,4 meter is ! De top van het tertiair substraat bevindt zich dus minimaal 2,4 meter en maximaal 10 meter onder het maaiveld, afgedekt door een quartair eolisch dek.

4.2.4 Sedimenten uit het Quartair

Het pakket quartair sediment bestaat volgens de veralgemeende profieltypekaart uit afzettingen van klei, zand en grind. Dit wordt gevisualiseerd op de quartair geologische kaart, waar de profieltypes uit zowel Pleistoceen als Holoceen worden weergegeven. Het gaat om alle afzettingen vanaf 2,58 miljoen jaar geleden tot op heden. Deze afzettingen zijn meestal vrij ondiep aan de oppervlakte aanwezig en zijn in grote mate bepalend voor menselijke activiteiten zoals landbouw, veeteelt, enzovoort.

38

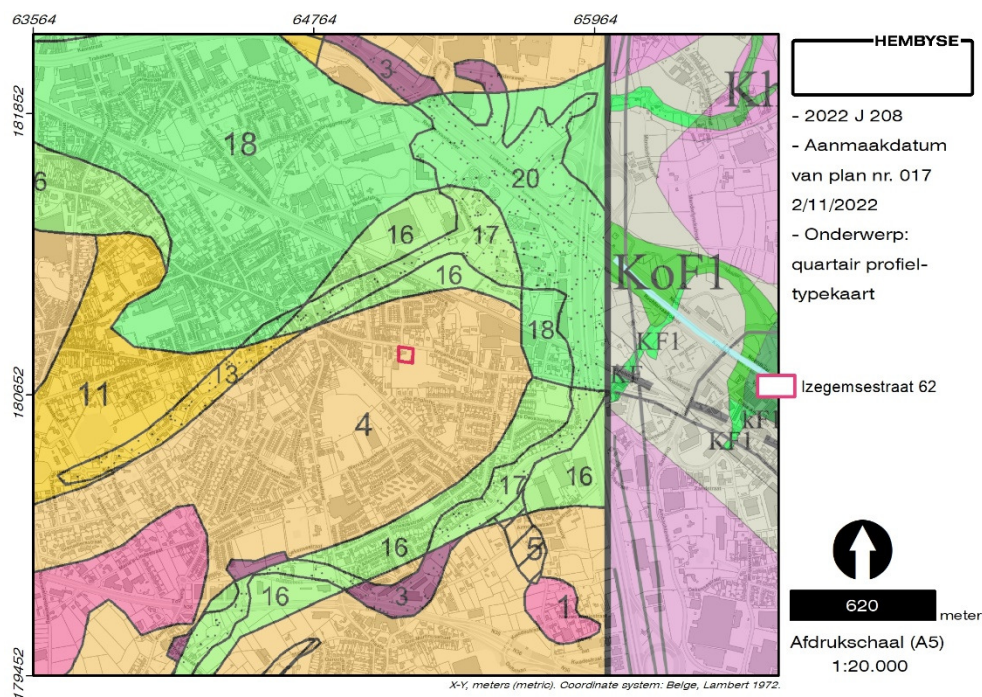

Figuur 22. Situering van het onderzoeksgebied op de quartair geologische profieltypekaart.

⁵ Borremans 2015.

Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen profieltype 1, wat neerkomt op eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen. Concreet betekent dit dat de ondergrond is opgebouwd uit zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen en silt (of loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. Hier bovenop *kunnen* zich hellingsafzettingen uit het quartair bevinden.

Dit kaartmateriaal toont echter een veralgemeende situatie en uitsluitsel over de aan- of afwezigheid van de voornoemde profieltypen en sedimenten wordt geboden door -naast het geologisch 3D-model- ook de samengestelde quartair profieltypekaart te bekijken. Deze laat immers toe de quartaire data op een grotere schaal en dus meer in detail, te lezen. Op deze kaart wordt het volledige onderzoeksgebied (terug te vinden op kaartblad 20⁶) gekarteerd als behorende tot profieltype 4.

Figuur 23. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).

Profieltype 4 wordt ook wel geïdentificeerd als de Formatie van Gent van Pleistocene ouderdom, die niet te verwarren is met de Formatie van Gent van Eocene ouderdom (en dus tertiair) die heden de Formatie van Gentbrugge wordt genoemd.

⁶ Bogemans & Baeteman 2006.

De Formatie van Gent betreft eolische sedimenten uit het Boven-Weichseliaan die werden afgezet in een relatief vochtig klimaat, waardoor er sprake is van een alternerend complex van grof- en fijnkorrelige lagen. De mogelijkheid bestaat dat zich hierin hellingsafwaarts materiaal heeft afgezet waardoor er mogelijk sprake is van herwerkt tertiair materiaal. Het topfacies wordt gekenmerkt door meer homogene eolische afzettingen die werden afgezet in een droger klimaat. Dit beperkt de hellingsprocessen; secundaire verplaatsingen bestaan doorgaans enkel uit verstuivingen. Hierdoor is er wel nog sprake van variaties in korrelgrootte waardoor er zowel zandige als meer lemige afzettingen kunnen worden waargenomen. De dikte van het pakket varieert van minder dan 2 meter tot circa 5 meter, wat eerder overeenkomt met de data uit het geologisch 3D-model, dan met de extrapolatie van de top van het tertiair sediment. Men kan dus uitgaan van zeker 2,4 meter quartair eolisch sediment.

Samenvattend kan dus gesteld worden dat de gegevens uit het geologisch 3D-model overeen komen met deze uit de quartairgeologische profieltypekaart. Er is sprake van eolische afzettingen van Pleistocene ouderdom, waarin zich hellingssedimenten hebben vermengd. Bovendien kunnen deze laatste tertiair van oorsprong zijn.

4.3 Bodemkundige situering

4.3.1 Bodemkaart van België

De bodems in België zijn voornamelijk geïnventariseerd naar de bodemtextuur en de vochtigheid, met het oog op een duidelijk beeld van waar welke gewassen geteeld kunnen worden. Bij de beschrijving⁷ van de bodem wordt er in de bodemkunde in België en Nederland gebruik gemaakt van het A/B/C-horizontensysteem. Elke horizont is een apart en duidelijk te onderscheiden laag in de bodem.

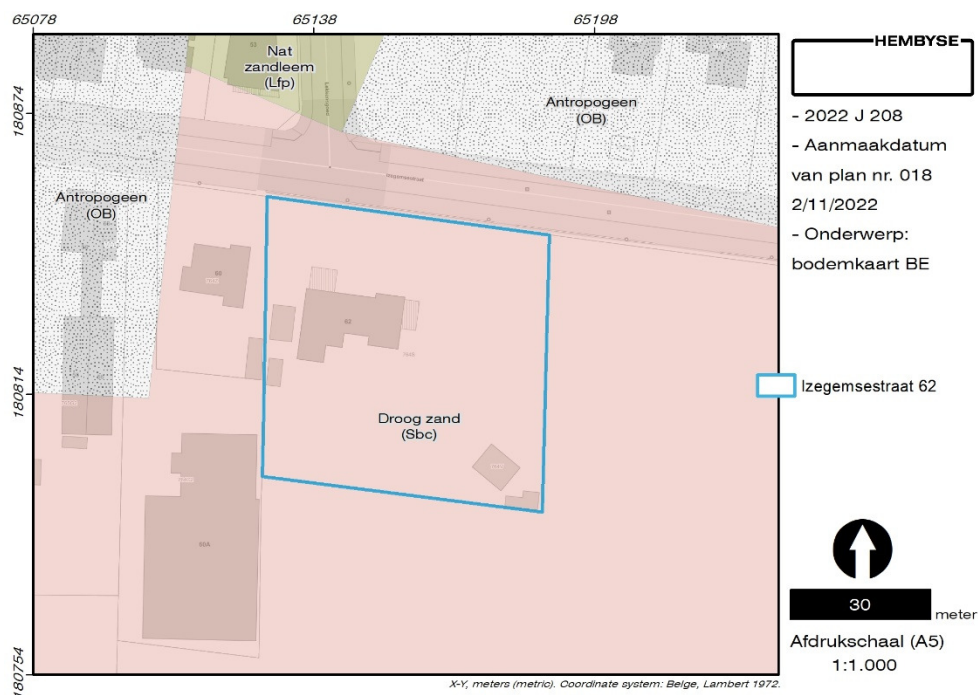
- De O-horizont bevindt zich boven de A-horizont. Hij bestaat uit strooisel: dode maar nog onverteerde plantenresten. Dit is anders dan humus, dat bestaat uit grotendeels verteerde, niet meer herkenbare plantenresten. De strooisellaag komt vaak voor in bossen.
- De A-horizont is het organische of humeuze bovenste deel van de bodem. Humus is de organische rest van dode planten. Dit verrijkt de bodem met organische stoffen die als voedingsstoffen voor allerlei organismen dienen.
- De E-horizont vormt zich tussen de A en de B-horizont. Het staat voor “eluvatie” (uit het Latijn; betekent uitwassen), oftewel uitspoeling. Pas na langdurige uitspoeling zal de bovenliggende horizont zo verarmd zijn dat hij te herkennen is als een vaalgrijze uitspoelingslaag. Het moedermateriaal is volledig gebleekt in de E-horizont en is goed herkenbaar in een zogenaamde “podzolbodem”.
- De B-horizont is de inspoelingslaag. Dit is de horizont die als opvangkamer dient van stoffen die eerder zijn opgelost en hier weer neerslaan. Inspoeling vindt plaats als regenwater de opgeloste stoffen uit hogere lagen transporteert naar een lagere gelegen laag. Dit kunnen organische humusbestanddelen zijn, maar ook ijzer. Een stijgende beweging van opgeloste stoffen is ook mogelijk, bijvoorbeeld bij uitdroging van de bodem.
- De C-horizont is de onderste laag en vormt het originele moedermateriaal waarin de bodem zich ontwikkeld heeft. Hiervoor worden de termen “moederbodem”, “onverstoord moedermateriaal” “onverweerd moedermateriaal” en (vulg.) “de vaste bodem” door elkaar gebruikt. In de Vlaamse archeologie

⁷ Ontleend aan www.geologievannederland.nl.

wordt de term “moederbodem” nog veel gebruikt, in dit dossier wordt de term “onverweerd moedermateriaal” gebruikt. Deze horizont kenmerkt zich doordat de bodemvorming nog niet tot deze diepte is doorgedrongen. De C-horizont kan bestaan uit veen, zand, leem, silt of klei.

- Er kunnen in de bodemkunde toevoegingen zijn, een kleine letter achter de hoofdletter. De combinatie Bh bijvoorbeeld betekent dat de inspoelingslaag is verrijkt met humus. Bs betekent dat er ijzer- en/of aluminiumoxide zijn ingespoeld.
- In sommige gevallen raken bodems begraven onder stuifzanden of andere sedimenten. Vaak vindt er in het sediment nieuwe bodemvorming plaats. De oude bodemvorming is dan niet meer actief. In dat geval spreken we van “paleo-bodems”.

Op de bodemkaart van België staat het volledige onderzoeksgebied gekarteerd als Sbc.

Figuur 24. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.

Het gaat dus om droge zandige tot zandlemige bodems met een bouwvoor van circa 25 centimeter dik en een verbrokkelde textuur B-horizont. Met andere woorden: een bodem typisch voor een akkerland, gebruik makend van een droge zandleembodem op een helling. Ten noorden van het onderzoeksgebied gaat de kartering over naar een Lfp-bodem, een nat

zandleem. Dit verwijst naar de landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.

4.3.2 WRB Soil Units⁸

Op basis van de resultaten van een intensieve bodemkartering gedurende de jaren '50 tot '70 werd de Belgische bodemkaart opgesteld. Deze Belgische bodemkaart steunt op het Belgische bodemclassificatiesysteem. Het is een nationaal systeem dat uitsluitend voor de Belgische bodems werd opgesteld. Voor het Vlaamse Gewest werd deze bodemkaart daarom omgezet naar WRB-2014, de 3de editie van het internationaal bodemclassificatiesysteem World Reference Base. Informatie over textuur, drainage, bodemmorfologie en chemische bodemvruchtbaarheid is weerhouden in 4 groepen van Supplementary Qualifiers. Deze gegevens zijn dus een aanvulling op de bodemkaart van België.

Figuur 25. Situering van het onderzoeksgebied op de WRB soil units kaart.

Op de WRB soil units kaart wordt het onderzoeksgebied gekarteerd als retisols, wat overeenkomt met (zand)leembodems met een aanrijkingshorizont van klei binnen de eerste meter onder het maaiveld.

⁸ Dondeyne e.a. 2015.

Kenmerkend is dat deze kleirijke horizont doorkruist wordt door een polygonaal patroon van gebleekte, witachtige tongen waardoor water sijpelt of wortels groeien.

4.4 Controle van de data

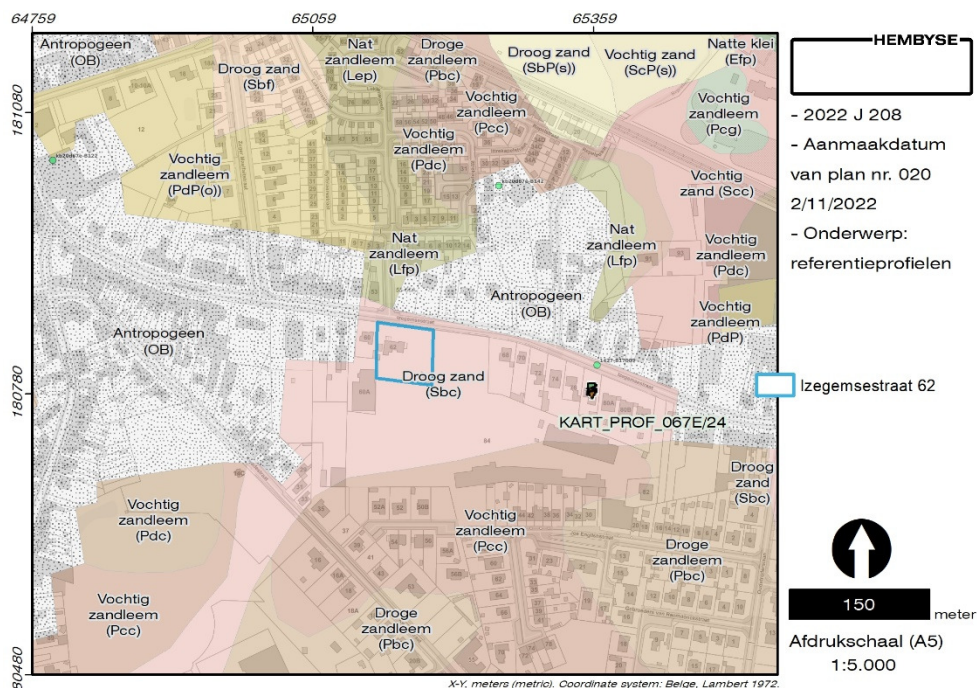
De gekarteerde aardkundige data, zowel de sedimenten als de bodems, kunnen op verschillende manieren op juistheid gecontroleerd worden. Dit kan door middel van:

DATA:	Beschikbaar ?	Relevant ?
Referentieprofielen in de data van DOV	☒	☒
Geïnventariseerde boringen en sonderingen in de data van DOV	☒	☐
Sonderingen	☐	☐
Controleboringen	☒	☒
Landschappelijk bodemonderzoek	☐	☐
Andere: bodemonderzoeken	☐	☐

Indien er geen dergelijke data beschikbaar zijn, of dat deze voor het huidige onderzoeksgebied niet relevant zijn, worden deze niet in het huidige dossier opgenomen.

4.4.1 Referentieprofielen (DOV)

Ten oosten van het huidige onderzoeksgebied werd in 1956 een referentieprofiel gekarteerd, waarvan in het rapport echter geen foto is opgenomen. Het gaat om referentieprofiel KART_PROF_067E/24, dat een bodem in een akkerland beschrijft.

Profiel nr. 67 R/24.		Type Zbc _o (oud symbool Sbc _o)		Grote bodemgroep : Gray brown podsol.				1.
Profielrider : F. APPELMANS.		Coördinaten : (E 84,650		Waterhuishouding : afvloei : langzaam				
Datum : 12-12-1956.		N 59.830		doorloend : matig				
Gemeente : RUMBEKE.		H 21 m		inwendige ontwatering : matig				
Weder : zwaar bewolkt, tamelijk zacht; de laatste weken waren vochtig.				ontwatering : goed				
				grondwaterstand : 122 cm.				
				Aard van het materiaal : pleistocoon lemig zand.				
Relief : vlak tot zacht golvend; profiel op zeer zwakke helling dalend naar het noorden.				Beworteling en gangen : tamelijk veel wortels tot 81 cm.				
Vegetatie : bouwland.				Rozen : -				Stenen : -
DIPTTE	HGR.	KLEUR	TEXTUUR	STRUCTUUR	VOCHT	CONSISTENTIE	BIJZONDERHEDEN EN OPMERKINGEN	
0-33	33	Ap	10YR 4/2 donkergrijs-bruin	zandig	zwak	vochtig	zeer brokkelig	CaO; humeus. Duidelijke overgang.
33-62	33	A ₂	10YR 5/3 bruin	zandig	zwak	vochtig	zeer brokkelig	CaO; humusinfiltratie; tamelijk veel zwarte stippels. Duidelijke overgang.
62-81	43	B ₂ (g)	10YR 5/4 geelbruin	kleinig zand	zwak	nat	1.kleverig; niet plast.	CaO; enkele onduidelijke roestvlekken; B in brokken. Duidelijke overgang.
81-122	41	Gg ₁	10YR 6/3 bloekbruin	zandig	structuurloos	nat	1.kleverig; niet plast.	CaO; enkele brokjes B matig; matig veel grote onduidelijke roestvlekken (10YR 5/6). Geloidelijke overgang.
122-150	13	Gg ₂	2,5Y 6/2 licht bruin-grijs	zandig	structuurloos	verzopen	1.kleverig; niet plast.	CaO; matig veel grote duidelijke roestvlekken (7,5YR 4/4).

Figuur 26. Situering van het voor het onderzoeksgebied relevant referentieprofiel, met onder een uitsnede van het rapport uit 1956.

Er is sprake van een teelaarde en een organische horizont tot een diepte van 62 centimeter onder het maaiveld. Dit is relatief diep, maar het is geen uitzonderlijk diepe antropogene humushorizont. Onder deze organische horizonten werd een B-horizont tot een diepte van 81 centimeter aangesneden, waaronder de C-horizont tot anderhalve meter onder maaiveld kon worden gevolgd. Het rapport vermeldt dat deze horizonten ontwikkeld zijn in een Pleistoceen lemig zand.

4.4.2 Gekende boringen in de DOV⁹

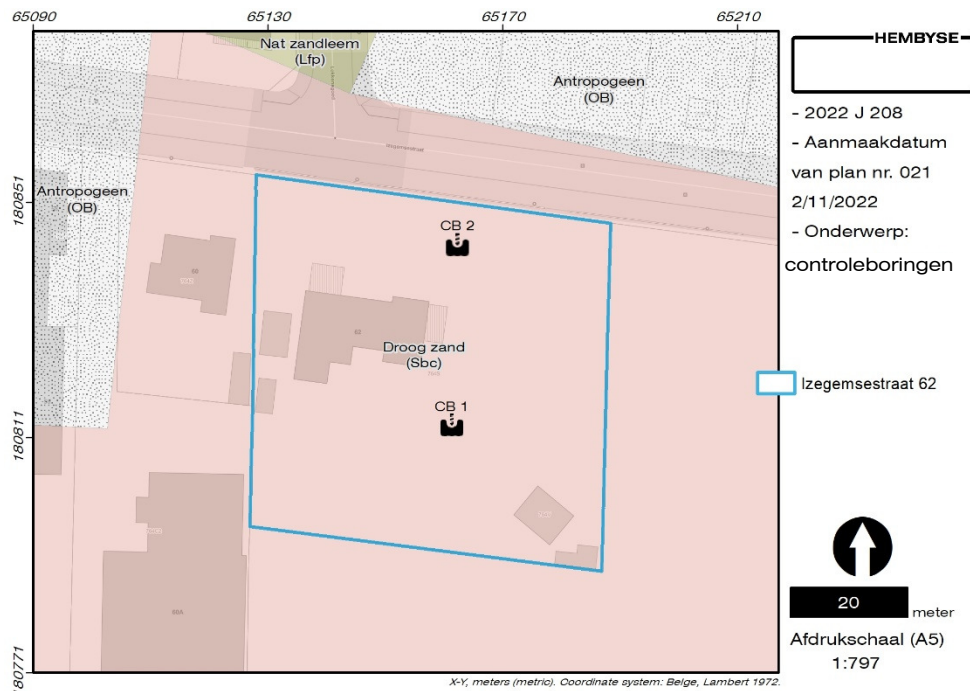
Binnen het onderzoeksgebied zijn geen DOV-boringen gekarteerd. Ook in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied zijn geen relevante boringen gekarteerd.

4.4.3 Controleboringen

Volgend op het plaatsbezoek werden twee controleboringen uitgevoerd. Het doel daarvan was een inzicht te verkrijgen in mogelijk aanwezige verstoringen in de ondergrond en de dikte van de bouwvoor. De controleboring is een type boring die door het Agentschap Onroerend Erfgoed in het leven is geroepen om heel gericht uitsluitel te bieden op plaatsen waar de erkend archeoloog een bodemverstoring verwacht en/of de dikte van de teelaarde wenst te kennen, zonder een landschappelijk bodemonderzoek te moeten uitvoeren. Er wordt dus tot een beperkte diepte (indien mogelijk -tot er zekerheid was dat het “moedermateriaal”¹⁰ is aangesneden) geboord, en/of wanneer duidelijk is in hoeverre de bodem is verstoord. De controleboringen vervangen echter geen landschappelijke boringen en indien uit de aardkundige data (cf. supra) zou blijken dat er duidelijke kans is op het aantreffen van paleo-horizonten, dient dit middels een landschappelijk bodemonderzoek te worden onderzocht.

⁹ www.dov.vlaanderen.be/

¹⁰ Het “moedermateriaal” wordt beschouwd als dit deel van het sediment dat geen directe antropogene invloeden heeft ondergaan. De termen “moederbodem” en “moedermateriaal” worden in de archeologische praktijk los door elkaar gebruikt, maar er is eigenlijk een wezenlijk verschil.

Figuur 27. Situering van de controleboringen ten opzichte van de bodemkaart.

Uit de historische data (cf. infra) van het onderzoeksgebied was gekend dat het onderzoeksgebied een voormalige akkerland was, met een bebouwing aan de straatzijde en een vertuining van de rest van het onderzoeksgebied. Dit kon een verstoring van de bodem veroorzaakt hebben en dit werd middels controleboringen onderzocht, alsook de eventuele dikte van de voormalige teelaarde werd op die manier onderzocht.

De eerste controleboring werd in de tuin geplaatst, waar het voormalige akkerland werd aangeboord. Er was sprake van een humusrijke A-horizont tot een diepte van circa 40-45 centimeter, die middels een goed ontwikkelde B-horizont overging naar het Pleistoceen zand.

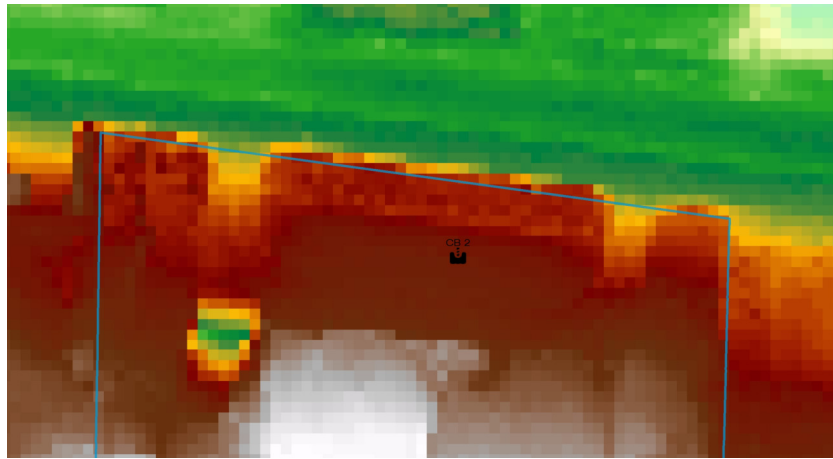

Figuur 28. Controleboring 1.

De B-horizont was verbrokkeld en donkerbruin tot roestbruin, wat duidt op een droog zand waarin oorspronkelijk (pre-agrarisch) een podzol was ontwikkeld. Het podzolprofiel was echter volledig verdwenen. Op een

diepte van circa 80 centimeter werd het Pleistoceen zand aangeboord: het ging om een beige fijn zand tot zandleem van de Formatie van Gent.

De tweede controleboring werd centraal in de voortuin geplaatst, maar het boorprofiel bleek volledig anders dan in de eerste boring.

Figuur 29. Controleboring 2.

Er werd een volledig verstoord bodemprofiel aangeboord: er was sprake van een brokkelig antropogeen pakket dat als een recente bodemverstoring kan worden geïnterpreteerd. Pas op een diepte van 1,1 meter onder het maaiveld werd -zonder overgang- het Pleistoceen sediment aangeboord. Op basis van het DHM2 lijkt het er op dat de volledige zone van de voortuin genivelleerd is: waarschijnlijk is de helling een deel ingesneden en daarna genivelleerd. De bodem ten noorden van de villa is dus naar alle waarschijnlijkheid volledig verstoord.

Er is dus geen sprake van een bewaarde Holocene bodem binnen het onderzoeksgebied: de tuin bevat nog de bodem van het voormalige akkerland, maar de zone van de woning en de voortuin, inclusief paden en oprit, is verstoord. Hierin zijn met zekerheid geen archeologische sporen en structuren bewaard.

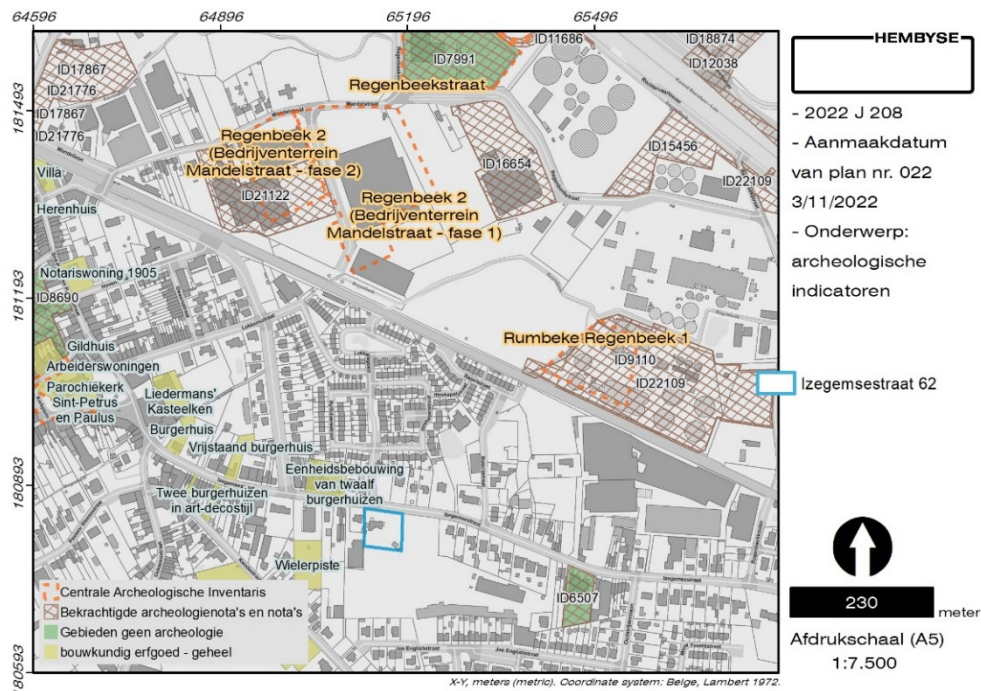
5 Historische en archeologische data

De historische en archeologische data dienen als het middel bij uitstek om de archeologische waarde van het gebied in te schatten. Deze worden zo veel mogelijk chronologisch aangepakt: de archeologische data voor het onderzoeksgebied geven gewoonlijk een inzicht in de oudste gekende menselijke aanwezigheid. Vanaf de Middeleeuwen betreden de meeste Vlaamse gemeenten ook de geschiedenis, door de eerste vermelding in kronieken en rekeningen. Vanaf de 18^e eeuw is er ook voor gans Vlaanderen kaartmateriaal beschikbaar.

5.1 Archeologische data

Een groot aantal van de geregistreerde archeologische onderzoeken en vondsten van Vlaanderen, voorafgaand aan het huidige geldende Onroerenderfgoeddecreet, staat geregistreerd in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI). Een aantal van deze onderzoeken is ondertussen ook gekarteerd als een GGA. Sinds juni 2016 (de wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet, nvdr.) worden alle bekrachtigde archeologienota's en nota's opgenomen in een databank en als dusdanig gekarteerd. Het raadplegen van deze archeologienota's kan nieuwe informatie over het huidige onderzoeksgebied opleveren, of parallellen verschaffen voor de uiteindelijke opmaak van een archeologische verwachting voor het gebied.

Het onderzoeksgebied aan de Izegemsestraat te Rumbeke ligt niet in een VAZ en is niet gekarteerd als een GGA. Dit heeft in eerste instantie zijn invloed op het archeologietraject, maar betekent ook dat de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren niet als uitzonderlijk hoog of anderzijds afwezig wordt geacht.

Figuur 30. Situering van de archeologische indicatoren rondom het onderzoeksgebied.

Op dezelfde helling (en in de directe omgeving) als waarop het huidige onderzoeksgebied zich bevindt, zijn nauwelijks archeologische indicatoren gekarteerd. Er is sprake van een GGA, op basis van een archeologienota (ID 6507)¹¹. Het gaat louter om een bureaustudie waarbij op basis van de bestaande versterking van het terrein geen verder onderzoek werd geadviseerd.

In noordelijke richting is sprake van archeologisch onderzoek in de vallei van de Regenbeek. Het gaat om CAI-locaties van het onderzoek Rumbeker-Regenbeek (in drie onderzoeksfases). De site Regenbeek 1, ten noordoosten van het huidige onderzoeksgebied, bevat een omvangrijke collectie Mesolithische voorwerpen, die middels veldkartering ingezameld zijn. Dit wijst op een Mesolithische kampplaats die door landbouwactiviteiten is aangesneden en aan de oppervlakte is terechtgekomen.

De site Regenbeek 2 was enerzijds ook onderzocht door middel van veldprospecties, maar werd in de periode 2004-2006 door middel van omstandige vlakdekkende opgravingen onderzocht. Er werd een meerperiodensite aangetroffen, gaande van het Mesolithicum, naar de

¹¹ Claesen et al. 2018.

Bronstijd (grafheuvels), de Karolingische periode en de Volle Middeleeuwen.¹²

Figuur 31. Sfeerbeeld van de opgraving aan de Mandelstraat in 2006. Vlnr. Wouter Lammens (groene parasol), Bart De Smaele (rood-witte parasol), Frederik Demeyere (met camera).

51

Gedeeltelijk overlappend met deze site is voor een uitbreiding van het bedrijventerrein in 2021 een archeologienota (ID21122)¹³ opgesteld, waarbij een uitgesteld vooronderzoek is geadviseerd. Dit onderzoek is voor zo ver gekend nog niet uitgevoerd.

Ook ten oosten daarvan is in 2020 een bureaustudie (ID16654) opgemaakt voor de uitbreiding van het bedrijventerrein, waarbij een uitgesteld vooronderzoek is geadviseerd.¹⁴ Ook hier is dit onderzoek voor zo ver gekend nog niet uitgevoerd.

Terug aan de site Regenbeek 1 is sprake van twee overlappende archeologienota's, waarbij uiteindelijk een archeologisch onderzoek door middel van een veldprospectie en een prospectie met ingreep in de bodem dient te worden uitgevoerd (ID9110 en 22109).

Samenvattend kan gesteld worden gesteld dat de vallei van de Regenbeek een zeer hoge densiteit aan archeologische sporen en relictten bevat, voornamelijk uit het Mesolithicum, de Bronstijd, de Karolingische periode en de Volle Middeleeuwen. Voor de hoger gelegen delen van het

¹² Demeyere & Lammens 2006.

¹³ Willaert 2021.

¹⁴ Horemans 2020.

landschap, waarop het huidige onderzoeksgebied zich bevindt, is er nauwelijks informatie beschikbaar.

5.2 Historische data

Het onderzoeksgebied bevindt zich op het grondgebied van Rumbeke¹⁵ dat voor het eerst vermeld wordt in de 12^e eeuw als “Rumbeca”, en waarvan de plaatsnaam verklaard wordt als “moeras of brede beek”. In die periode omvat de parochie zowel het dorp Rumbeke, als dat van Oekene en Kachtem, die beiden in 1143 hun zelfstandigheid verwerven. Tot de 16^e eeuw behoort het tot de Kasselrij van Ieper, hoewel de Kasselrij van Kortrijk dit betwist. Rumbeke is onderverdeeld in vier heerlijkheden, waarvan de grootste deze van Rumbeke is, die ook gekend staat als “Caestre”. Aanvankelijk was deze heerlijkheid in eigendom van de graven van Vlaanderen, maar in de loop van de 13^e eeuw kwam het in handen van de heren van Wervik en vervolgens in deze van de heren van Nevele, Lichtervelde, Gistel en Antoing. In 1479 komt de heerlijkheid, via huwelijk, in handen van de familie de Thiennes.

52

Figuur 32. Graaf de Thiennes en zijn familie voor het kasteel van Rumbeke¹⁶, 1534.

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Rumbeke [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13735> (Geraadpleegd op 20-10-2022).

¹⁶ <https://www.delcampe.net/nl/>

Vanaf de 16^e eeuw vormt de vlasindustrie een belangrijke bron van inkomsten voor tal van landarbeiders, die zich toeleggen op huisspinnerij en -weverij. Tot aan het begin van de 19^e eeuw blijven velen werkzaam binnen deze structuur, maar tijdens de crisis van de zogenaamde “slechte jaren” (1845-1847) emigreren velen naar Frankrijk, waar de mechanisatie van de spinnerijen en weverijen reeds is ingezet. In de tweede helft van de 19^e eeuw kent de cichoreikweek een sterke bloei, alsook is dan sprake van de opkomst van steenovenbakkerijen. Aan het begin van de 20^e eeuw kent de textielnijverheid haar hoogtepunt door de komst van drie mechanische weverijen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt het dorp tijdens het bevrijdingsoffensief ernstig beschadigd. Ten zuiden van het kasteel werd eind oktober 1914 het vliegveld Rumbeke Zuid-West aangelegd, tussen het Sterrebos, de Bergstraat, de Moorseelesteenweg, de Oude Zilverbergstraat en de Wagenstraat.

53

Figuur 33. Duits verkenningstoestel¹⁷: een onbewapende tweezitter Aviatik B van de Feldflieger-Abteilung 6 (FFA6) op het Roodhuysvliegveld, eind 1914.

De vlakbij gelegen hoeve Roelens¹⁸ deed dienst als kwartier voor de telegrafisten van het vliegveld. Heden rest enkel nog een bunkertje¹⁹, dat

¹⁷ <http://www.beitem.be/wereldoorlogeen.html>

¹⁸ Deneckere 1998, pp. 36.

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Duitse militaire post vliegveld Rumbeke Zuid-West [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/215878> (Geraadpleegd op 20-10-2022).

betreden kon worden tijdens een proefsleuvenonderzoek²⁰ langs de Moorseeelsesteenweg.

Figuur 34. Het bunkertje tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2021 (foto: B. De Smaele).

Na de wapenstilstand volgt de bouw van noodwoningen en de wederopbouw.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt de streek bezet door de Duitsers, van wie de officieren zich inkwartieren in het kasteel.

54

Na de Tweede Wereldoorlog begint een periode van heropbouw en economische opleving, die in feite tot op heden nog aan de gang is. Hiermee gepaard gaat een forse industriële en demografische groei, die zorgt voor een sterke verstedelijking van het gebied, afgewisseld met aaneengesloten industriële complexen. Het huidige onderzoeksgebied maakt deel uit van een naoorlogse demografische ontwikkeling, met plaats voor grote eengezinswoningen, een symptoom van een meer optimistische tijd.

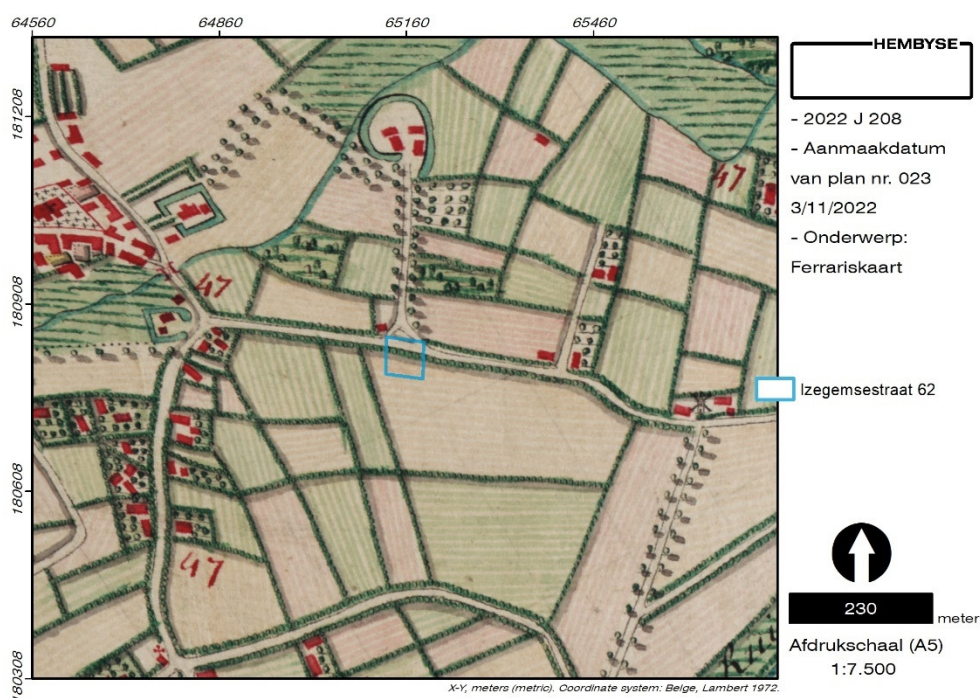
²⁰ Vervoort e.a. 2021.

5.3 Kaarten en luchtfoto's

Om de archeologische waarde van het onderzoeksgebied in te schatten wordt in onderstaand hoofdstuk historisch kaartmateriaal onderzocht. Het oudste kaartmateriaal waarop het onderzoeksgebied herkenbaar gekarteerd is, dateert uit het einde van de 18^e eeuw, aangezien het onderzoeksgebied niet gekarteerd wordt op de kaart van Villaret (het kaartblad vertoont immers een leegte in West-Vlaanderen enerzijds en van Denderhoutem tot Ternat anderzijds).

5.3.1 Atlas van Ferraris (1777)

Deze kaart kwam tot stand in opdracht van keizerin Maria-Theresia en keizer Jozef II. Onder leiding van generaal Joseph-Jean François graaf de Ferraris werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst systematisch en grootschalig gekarteerd.

Figuur 35. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Ferraris.²¹

Het huidige onderzoeksgebied bevindt zich op deze kaart ten zuiden van de huidige Izegemsestraat²², een met bomen afgezoomde weg van

²¹ <http://www.geopunt.be/>

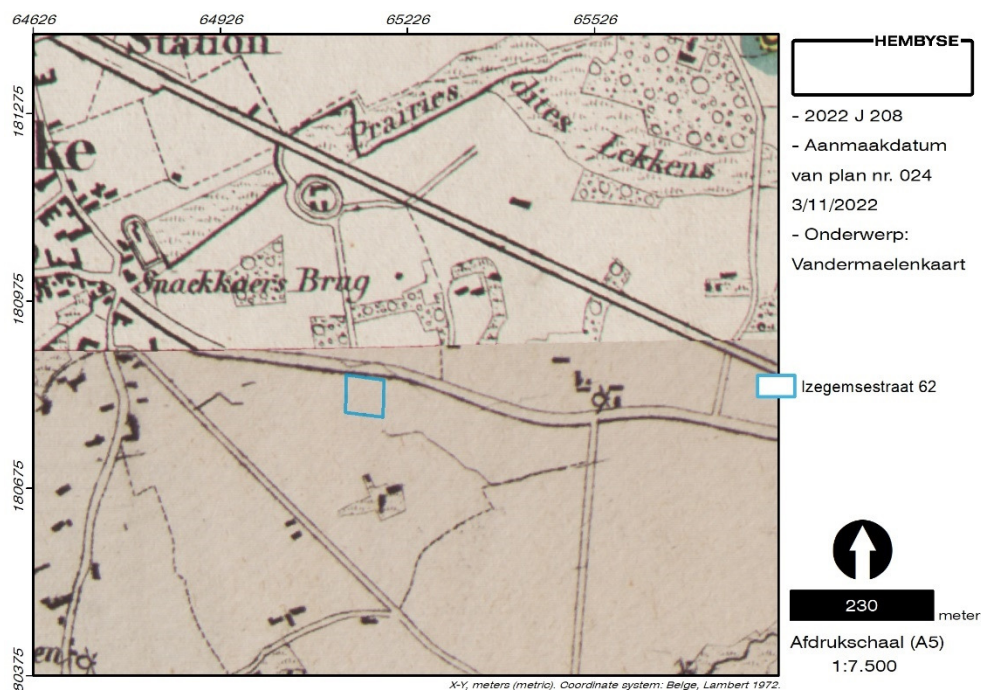
²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Izegemsestraat [online] <https://id.erfgoed.net/themas/1364> (Geraadpleegd op 03-11-2022).

Rumbeke naar het gehucht Den Abele. Het onderzoeksgebied ligt ook vlakbij het kruispunt naar een site met walgracht in de vallei van de Regenbeek.

Het onderzoeksgebied zelf is volledig in gebruik als akkerland.

5.3.2 Vandermaelen kaarten (1846-1854)

De kaarten van Vandermaelen zijn minder gedetailleerd, in die zin dat er geen uitspraken kunnen gedaan worden met betrekking tot perceelsindeling of landgebruik. Bovendien bevindt het huidige onderzoeksgebied zich vlakbij de grens tussen twee kaartbladen, waarop toch enig verschil kan worden vastgesteld.

56

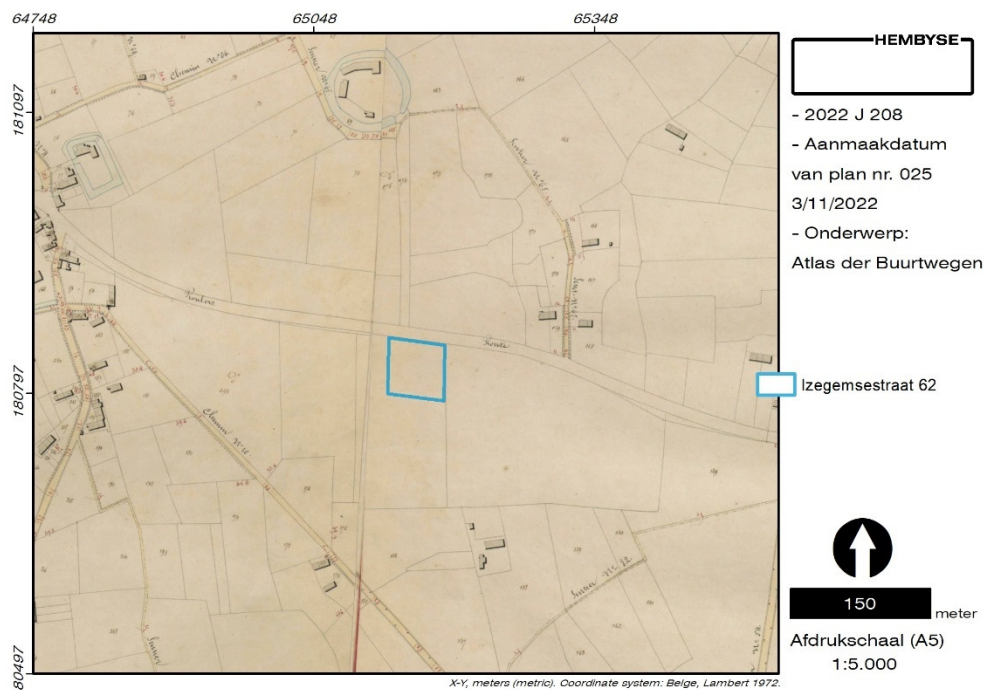
Figuur 36. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen.

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen structuren gekarteerd en de Izegemsestraat is op dezelfde manier gekarteerd als op de Ferrariskaart. Ten noorden daarvan moet er een weg naar de eerder vermelde site met walgracht hebben gelegen, maar dit wordt op het zuidelijke kaartblad niet gekarteerd.

5.3.3 Atlas der Buurtwegen (1840)

Op het kaartmateriaal van de Atlas der Buurtwegen staat quasi dezelfde situatie gekarteerd als op de kaart van Vandermaelen, al is sprake van meer detailwerking.

Hierop is zichtbaar dat de toegangsweg naar de site met walgracht vanuit de Izegemsestraat verlegd is, maar wel nog in de perceelsgrenzen herkenbaar is. De Izegemsestraat wordt aangeduid als de weg naar Kortrijk.

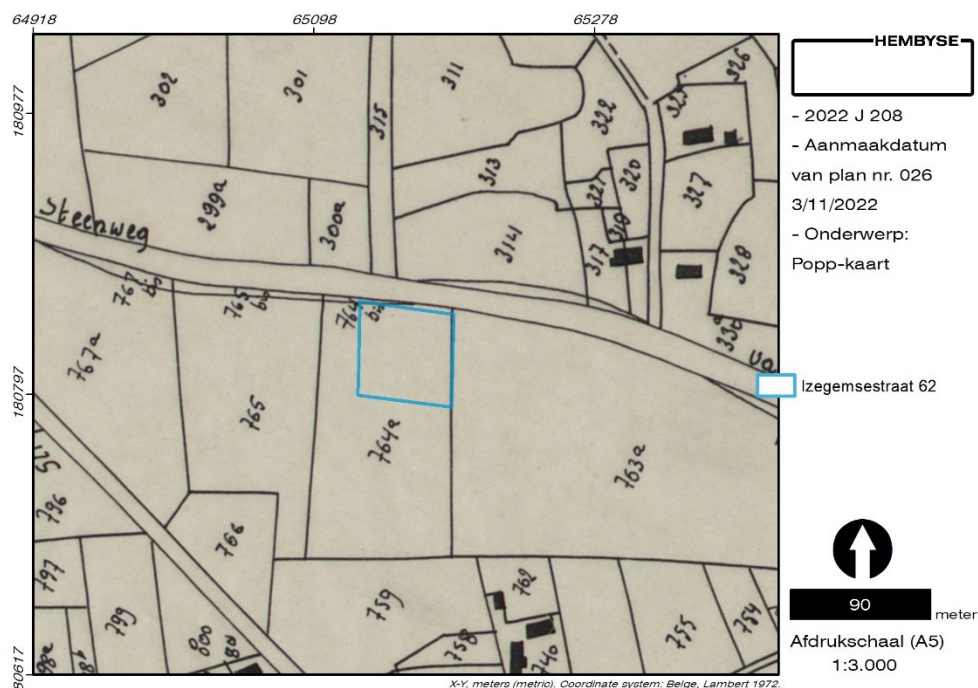
Figuur 37. Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen.

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen structuren gekarteerd, het onderzoeksgebied bevindt zich op één kadastraal perceel.

5.3.4 Popp-kaarten (1830 – 1842)

Circa vijftig jaar na de opmaak van de Atlas van Ferraris verscheen voor onze gewesten een eerste versie van het kadasterplan, waarmee heden nog steeds gewerkt wordt. Deze plannen werden in het begin van de jaren 1830 opgemaakt en geven een goed beeld van perceelsindelingen en infrastructuur. Van een groot deel van deze percelen kan tevens het

landgebruik worden afgelezen uit de kadastrale leggers (indien voorhanden²³).

58

Uit 1102 Domeinen de Stadt

318 bis	20	30	3	1
318 bis	1	110	3	1
318 bis	1	110	3	1
318 bis	1	110	3	1
318 bis	1	110	3	1
318 bis	1	110	3	1

Figuur 38. Situering van het onderzoeksgebied op de kaarten van Popp. Onder: uittreksel uit de kadastrale leggers.

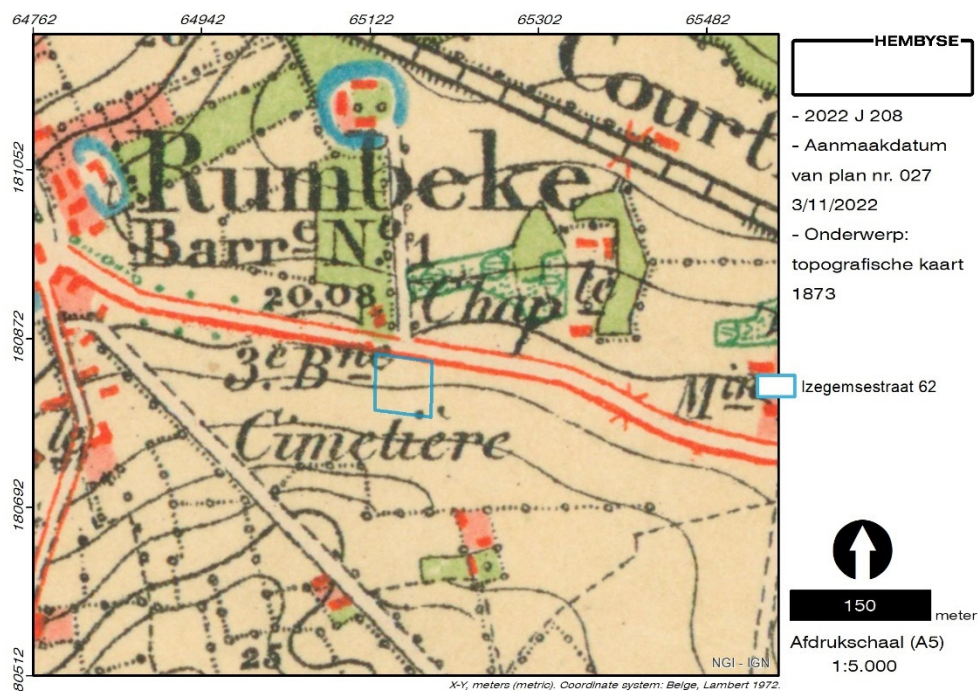
²³ De atlas bleef immers onvoltooid waardoor een derde van alle Belgische gemeenten ontbreekt. Het betreft de oostelijke provincies Limburg, Luxemburg en Namen, de arrondissementen Turnhout en (deels) Antwerpen. Ook de steden Antwerpen, Gent, Geraardsbergen, Leuven, Luik, Oostende en Oudenaarde ontbreken.

Het onderzoeksgebied bevindt zich voor het grootste deel op één kadastraal perceel, met name perceel 764a, dat in eigendom is van de weduwe van Josephus Vandenbogaerde en een gebruik als land kent.

Aan weerszijden van de Izegemsestraat worden enkele smalle stroken gekarteerd (die in mindere mate herkenbaar zijn op het kaartmateriaal van de Atlas der Buurtwegen), waarvan perceel 764bis zich in de noordwestelijke hoek van het onderzoeksgebied bevindt. Deze percelen worden in de kadastrale leggers omschreven als “Domeinen van den stadt” en worden gekarteerd als “land”. Is hier sprake van een restant van een ouder wegtracé?

5.3.5 Topografische kaart NGI, 1873

Op het einde van de 19e eeuw is het uitzicht van (de onmiddellijke omgeving van) het onderzoeksgebied niet gewijzigd. Ten noorden van het onderzoeksgebied is de Izegemsestraat met de aftakking naar de site met walgracht duidelijk herkenbaar. Opvallend hierbij is dat de toegangsweg opnieuw het 18e-eeuwse tracé heeft aangenomen, zoals herkenbaar op de Ferrariskaart.

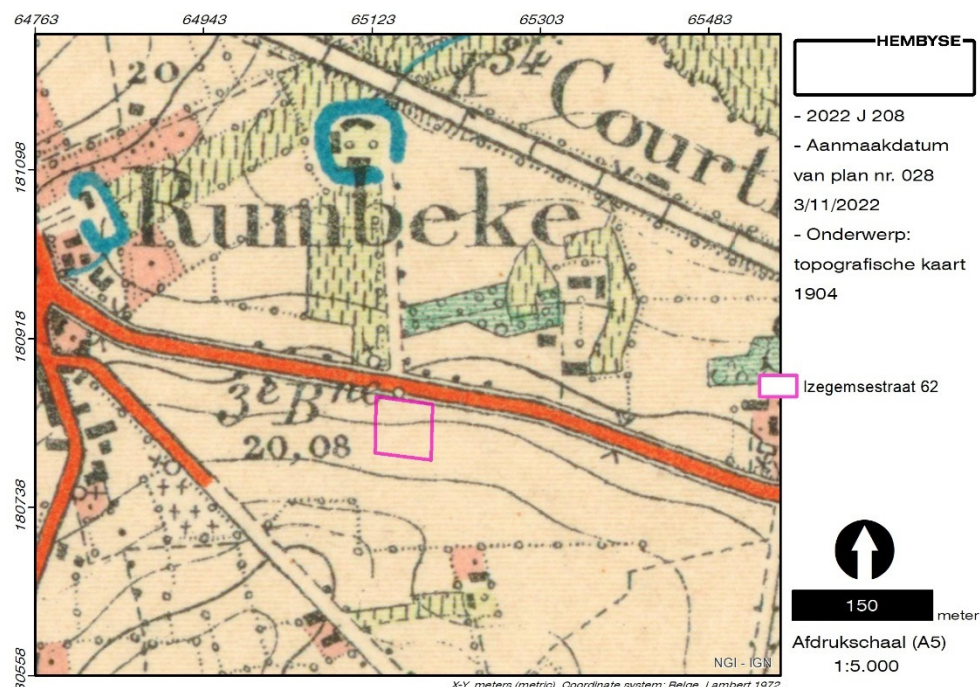
Figuur 39. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1873.

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen structuren gekarteerd: er is sprake van de hoogtelijn van 21 meter TAW, maar verder kan worden verondersteld dat het terrein in gebruik was als akkerland.

Opvallend: ter hoogte van het onderzoeksgebied moet een kilometerpaal hebben gestaan (3^e Borne), waarschijnlijk is het kilometerpaaltje tegen de elektriciteitsmast tegen de perceelsgrens van het onderzoeksgebied hiervan de naoorlogse versie (cf. foto's van het plaatsbezoek in bijlage).

5.3.6 Topografische kaart NGI, 1904

Aan het begin van de 20^e eeuw hebben zich geen wijzigingen voorgedaan binnen het onderzoeksgebied zelf, noch in de onmiddellijke omgeving.

60

Figuur 40. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1904.

Er lijkt zich ten noorden van het onderzoeksgebied wel een vernatting van de vallei te hebben voorgedaan²⁴. In 1939 zijn er geen wijzigingen in het kaartmateriaal herkenbaar.

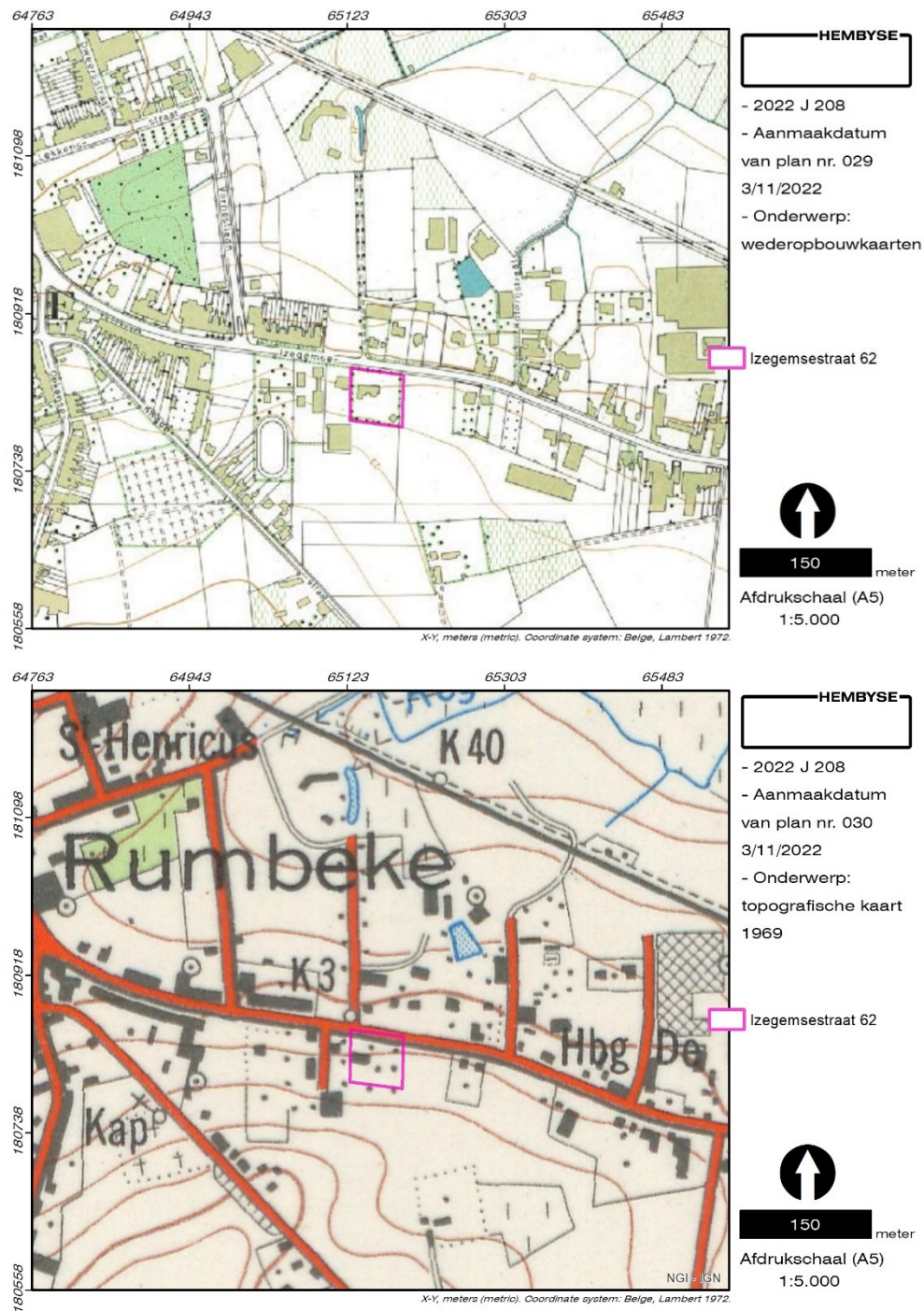
²⁴ Een vernatting, af te lezen uit een uitbreiding van de gekarteerde moerasgebieden (en vooral percelen die eerder niet als moerassig gekarteerd waren) is een fenomeen dat niet uniek is voor Rumbeke, maar over heel Vlaanderen wordt vastgesteld. De verklaring hiervoor is vooralsnog open voor verder onderzoek.

5.3.7 Topografische kaarten Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970)

Tussen 1950 en 1970 heeft het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw een aantal topografische kaarten opgemaakt. Slechts de kustlijn en een aantal stedelijke gebieden, waaronder ook Roeselare en haar omgeving, werden gekarteerd.

De kaart biedt een zeer gedetailleerd beeld van het onderzoeksgebied, dit beeld komt goeddeels overeen met de kartering op de topografische kaart uit 1969.

Op deze kaarten is een ware explosie van bebouwing herkenbaar: langs de Izegemsestraat is op drie decennia tijd sprake van een bijna aaneengesloten lintbebouwing, die het eertijds volledig rurale karakter van de gemeente wegvagen.

Figuur 41. Situering van het onderzoeksgebied op de "Wederopbouwkaarten" (boven) en op de topografische kaart uit 1969 (onder).

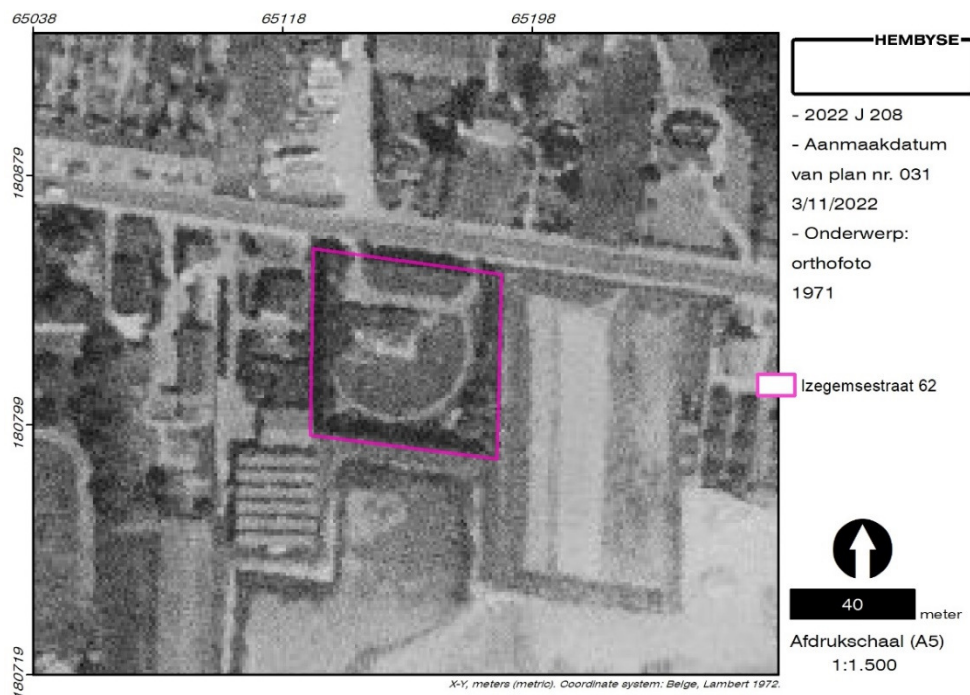
Ten noorden van de Izegemsestraat wordt de site met walgracht weergegeven met grotendeels gedempte grachten. Na de Tweede Wereldoorlog was het niet ongebruikelijk om grachten rond hoeves

grotendeels of volledig te dichten, waarvoor de reden volledig onduidelijk is.

Binnen het onderzoeksgebied verschijnt de bestaande villa ook voor het eerst op het kaartmateriaal: op de topografische kaart eerder gestileerd, op de Wederopbouwkaarten zeer gedetailleerd. De villa is waarschijnlijk gebouwd in dezelfde vorm als heden nog aanwezig. Op basis van enkele stijkenmerken (zoals het gebruik van Noorse kalksteen in de buitenbevloering) is de villa waarschijnlijk gebouwd tussen 1960 en 1969.

5.3.8 Orthofoto uit 1971

De situatie zoals gekarteerd op het naoorlogs kaartmateriaal kan heel goed worden afgelezen uit de orthofoto uit 1971 (oudere orthofoto's zijn niet beschikbaar).

63

Figuur 42. Situering van het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 1971.

In feite is op deze orthofoto de huidige situatie al herkenbaar: de villa, het bijgebouw en de achtvormige toegangswegen en paden.

5.3.9 Orthofoto uit 1990

Op het einde van de 20^e eeuw is het uitzicht van het onderzoeksgebied dus nauwelijks gewijzigd. De orthofoto uit 1990 geeft de situatie voor het eerst in kleur weer.

Figuur 43. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1990.

De villa en tuin binnen het onderzoeksgebied zijn niet gewijzigd. Ten oosten en ten zuiden van het onderzoeksgebied is sprake van een volledige ontwikkeling van het akkerland tot een KMO-zone.

5.3.10 Orthofoto uit 2003

Op de orthofoto uit 2003 is zichtbaar dat het centrale terras in de tuin verschijnt en dat er aan de straatzijde een hoge bommenrij aanwezig is.

Figuur 44. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2003.

Deze bommenrij is niet meer zichtbaar op de orthofoto uit 2011. Ten oosten van de woning is tevens een paardenkastanje zichtbaar, deze boom is pas recent gerooid (cf. foto's van het plaatsbezoek). Er zijn verder geen wijzigingen herkenbaar.

5.3.11 Orthofoto uit 2022

Tussen 2003 en 2022 doen zich geen substantiële wijzigingen voor. Op de orthofoto uit 2022 is het uitzicht van het onderzoeksgebied dus niet gewijzigd, met uitzondering van het rooien van een kastanje en de afwezigheid van geparkeerde voertuigen. De woning lijkt dus niet lang onbewoond geweest te zijn.

Figuur 45. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2022.

Dit is de situatie zoals deze werd vastgesteld tijdens het plaatsbezoek (cf. supra).

6 Dataset en waardering

6.1 Archeologietraject

6.1.1 Bestaande data

Het archeologietraject bestaat uit een aantal onderzoeksmethodes, waarvan is afgewogen of deze “mogelijk” (uitvoerbaar), “nuttig” (archeologisch relevant), “schadelijk” (schadelijk voor het archeologisch bodemarchief) en noodzakelijk (noodzakelijk voor de waardering van het archeologisch kennispotentieel) zijn.

Op basis van het uitgevoerde traject kunnen de reeds toegepaste methodes worden getoetst.

Bureauonderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
	☒	☒	☐	☒	☒

toelichting

Het bureauonderzoek heeft duidelijke aanwijzingen geboden voor de **afwezigheid van archeologische sites binnen de reikwijdte van de geplande werken.**

Controleboringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
	☒	☒	☐	☐	☒

toelichting

De bodem binnen het onderzoeksgebied is sterk verstoord ten gevolge van het nivelleren van het terrein en de bouw van een villa. Dit kon worden vastgesteld in beide controleboringen, die verspreid waren over het onderzoeksgebied en bijgevolg een duidelijk beeld vormen van de te verwachten bodemopbouw.

Dit leidt tot de vraag: zijn deze methodes voldoende zodat een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de eventueel reeds gekende archeologische sporen mogelijk zijn ?

Antwoord: JA ☒ NEE ☐

Indien de dataset volledig is, kan deze aan de geplande werken worden getoetst en kan een beslissing genomen worden over de impact van de geplande werken.

Indien de dataset onvolledig is, worden in de volgende hoofdstukken verdere maatregelen getoetst.

6.1.2 Ontbrekende data

Indien de dataset onvolledig is, dient een afweging te worden gemaakt van mogelijke onderzoeksmethoden om de dataset te vervolledigen. Dit is dezelfde afweging als van de reeds toegepaste onderzoeksmethoden:

Geofysisch onderzoek

Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Er zijn geen specifieke onderzoeksvragen die deze surveymethode noodzakelijk of nuttig maken.

Landschappelijke boringen

Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Landschappelijke boringen hebben -gezien de gekende verstoringen van de bodem en de geplande werken- geen meerwaarde ten opzichte van de reeds uitgevoerde bodemonderzoeken.

**Prospectie met
ingreep in de
bodem ifv
sporensites
(proefsleuven,
proefputten)**

Mogelijk Nuttig Schadelijk Noodzakelijk Uitgevoerd

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

toelichting

Er zijn binnen de reikwijdte van de geplande werken met zekerheid geen bewaarde sporensites aanwezig.

**Vlakdekkende
opgraving**

Mogelijk Nuttig Schadelijk Noodzakelijk Uitgevoerd

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

toelichting

Niet noodzakelijk.

Indien één of meerdere onderzoeksmethodes **noodzakelijk** zijn voor het vervolledigen van de archeologische dataset, worden deze in het programma van maatregelen besproken.

Te nemen

maatregelen:

JA

☐

NEE

☒

Korte omschrijving:

VRIJGAVE VAN HET TERREIN EN OPNAME IN DE GGA.

6.2 Waardering

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de archeologische sporen mogelijk is, kan ook een waardering van de site worden gedaan.

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel niet mogelijk is (onvoldoende data), dient de waardering te worden uitgesteld tot de dataset vervolledigd is.

Indien de site geen archeologisch kennispotentieel of potentieel op aanzienlijke archeologische kenniswinst bevat (door een totaal gebrek aan archeologische sporen en structuren), dan is de waarde van de site vanuit archeologisch standpunt uiteraard nul. Indien de site een aantal sporen en structuren bevat, dient het potentieel aan archeologische kenniswinst/kennisvermeerdering afgewogen te worden aan zowel de geplande werken als de maatschappelijke en economische investering die noodzakelijk is voor het bewaren van het archeologisch kennispotentieel.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

Deze onderzoeksvragen zijn:

- ♠ Kan er op basis van de bestaande dataset bepaald worden of er archeologische sporen, structuren of afgelijnde sites (“vindplaatsen”) aanwezig zijn ?

Het onderzoeksgebied bevat met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geen bewaarde archeologische sporen, structuren of sites.

Op basis van de gegevens uit de bureaustudie kan worden besloten dat het onderzoeksgebied vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw gedeeltelijk genivelleerd is en bebouwd met een villa. De geplande werken bevinden zich grotendeels binnen de zone van de reeds bestaande nivellering en villa, waardoor de nieuwe bodemingreep (in het tuingedeelte) en de bedreiging van het archeologisch kennispotentieel verwaarloosbaar is.

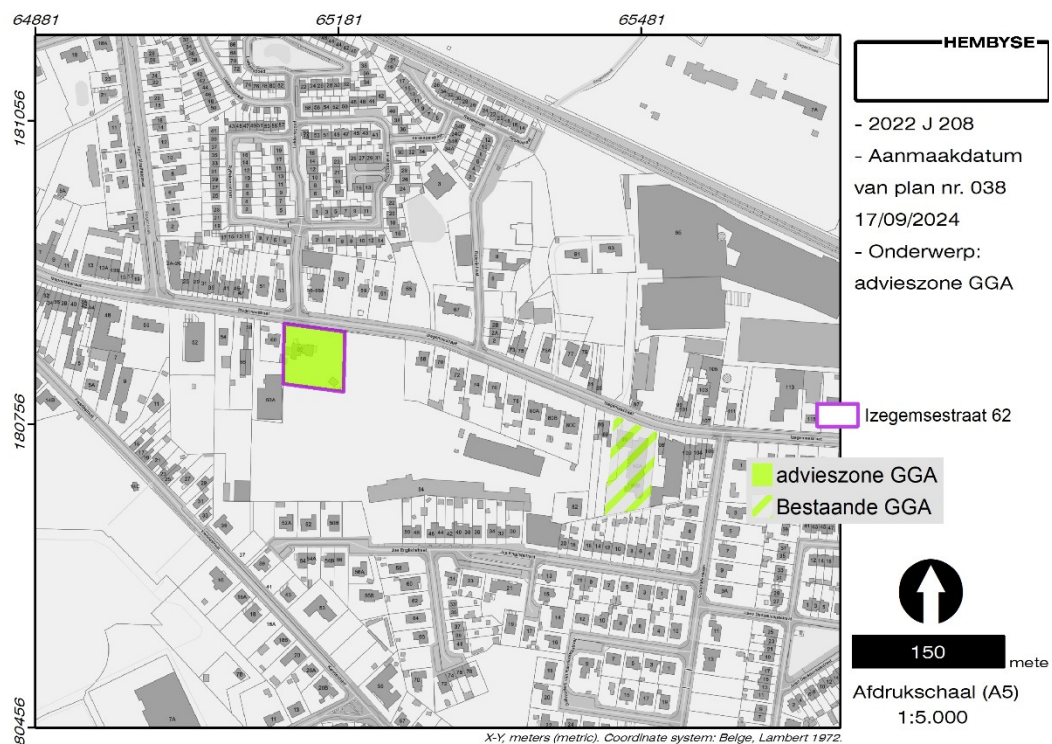
- ♠ Zo ja: Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.

In de afweging kosten versus baten heeft het weinig zin om verder archeologisch onderzoek (i.e. prospectie) uit te voeren.

6.3 Overige adviezen

6.3.1 Advieszone GGA

Op basis van de archeologische dataset kan een deel van of het volledige onderzoeksgebied als GGA ("Gebied Geen Archeologie") worden gekarteerd, *indien* is aangetoond dat er geen kans is op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sites.

Figuur 46. Advieszone voor de opmaak van de GGA-kaart.

De advieszone hiervoor is in deze het volledige onderzoeksgebied.

6.3.2

Risico-analyse CTE

Op basis van de *Richtlijn Archeologie versus munitieopsporing / 16.11.2023* en de *Praktische Leidraad Preventief opsporen en ruimen van niet ontplofte conventionele en toxische explosieven in de ondergrond en de waterbodems / Actualisatie 2023* dient de erkend archeoloog een afweging te maken indien er binnen de reikwijdte van het archeologietraject kans is op het aantreffen van CTE.

Afweging:

Risico op aantreffen van CTE:			
<i>Geen</i>	<i>Laag</i>	<i>Gemiddeld</i>	<i>Hoog</i>
☐	☒	☐	☐
Te nemen maatregelen in functie van het archeologietraject:			
<i>Geen</i>		<i>Risico-analyse (zie bijlage)</i>	
☒		☐	

7 Literatuuroverzicht

7.1 Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Duitse militaire post vliegveld Rumbeke Zuid-West* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/215878> (Geraadpleegd op 20-10-2022).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Izegemsestraat* [online] <https://id.erfgoed.net/themas/1364> (Geraadpleegd op 03-11-2022).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Rumbeke* [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13735> (Geraadpleegd op 20-10-2022).

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Bogemans F. & Baeteman C., 2006. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 19-20 Veurne – Roeselare*, Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Claesen J., Van Genechten B., Verbeelen G., Dirix E., Sys A., Audenaert E., Bouckaert K. & Keersmaekers E., 2018. *Archeologienota Rumbeke – Izegemsestraat*, Archebo-Rapport 2018a15, Kortenaken.

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

Demeyere F. & Lammens W. 2006. *Project Archeologie Mandelstraat Roeselare - Rumbeke. Archeologisch onderzoek bedrijventerrein Mandelstraat – interim rapport* (onuitgegeven, VIOE).

Deneckere B., 1998. *Luchtoorlog boven West-Vlaanderen, 1914-1918*, Uitgeverij Groeninghe NV, Kortrijk.

Dondeyne S., Vanierschot L., Langohr R., Van Ranst E. & Deckers J., 2015. *De grote bodemgroepen van Vlaanderen: Kenmerken van de "Reference Soil Groups" volgens het internationale classificatiesysteem World Reference Base*, KU Leuven & Universiteit Gent in opdracht van Vlaamse Overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen.

Gysseling M., 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Horemans B., 2020. *Archeologienota Regenbeekstraat 21, Roeselare (West-Vlaanderen)*, ADEDE Archeologisch Rapport 605, Gent.

Matthijs J., 2002. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 27-28-36, Proven-leper-Ploegsteert*, Geological Service Company bvba.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Vervoort R., De Smaele B. & Pieters H., 2021. *Nota prospectie met ingreep in de bodem: Moorseelesteenweg 16, Roeselare (prov. West-Vlaanderen)*, RVFSA-Rapport 112, Borgerhout.

Willaert A., 2021. *Mandelstraat 22 (Roeselare, West-Vlaanderen)*, (ongenummerd rapport Ruben Willaert BV), Sint-Michiels-Brugge

7.2 Online bronnen

- <http://www.geopunt.be/>
- <https://www.dov.vlaanderen.be/>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://uurl.kbr.be>
- <https://www.cartesius.be/>
- http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE
- <https://geoplannen.omgeving.vlaanderen.be/roviewer/?t=7&m=1&category=2>
- www.geologievannederland.nl
- <http://www.beitem.be/wereldoorlogeen.html>
- <https://www.delcampe.net/nl/>
- <http://www.wo1.ugent.be/nl/technieken-methodes/landschapstypes-en-de-eerste-wereldoorlog/>
- <http://onroenderfgoed.github.io/la2001/relictzones/R30061.html>

8 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het originele gewestplan.	11
Figuur 2. Inplantingsplan ontworpen toestand.	13
Figuur 3. Projectie van de gekende bodemverstoring ten opzichte van de geplande toestand.	14
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio (2016).	15
Figuur 5. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand uit 2018.	16
Figuur 6. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de orthofoto uit 2022. Onder: zicht op het onderzoeksgebied in noordelijke richting..	17
Figuur 7. Zicht op de voorgevel van de villa en (onder) de tuin met bijgebouw.	18
Figuur 8. Zicht op de inkomhal (links) en de woonkamer met haard (rechts).	19
Figuur 9. Zicht op de kelder.	19
Figuur 10. Dronefoto van het onderzoeksgebied.	20
Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op de traditionele landschappenkaart.	25
Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de geklasseerde waterlopen en de van nature overstroombare gebieden.	26
Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVI.	27
Figuur 14. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m. Onder: detail.	28
Figuur 15. Hoogteprofiel van het onderzoeksgebied, regionaal.	29
Figuur 16. Hoogteprofiel van het onderzoeksgebied, lokaal.	30
Figuur 17. Situering van het onderzoeksgebied op de multidirectionele hillshade.	31
Figuur 18. Situering van het onderzoeksgebied op de afgeleide erosiegevoeligheidskaart.	33
Figuur 19. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de fysische systeemeenheden van Vlaanderen.	35
Figuur 20. Geologisch 3D-model van het onderzoeksgebied.	36
Figuur 21. Situering van het onderzoeksgebied op de tertiair geologische kaart (1/50.000).	37

Figuur 22. Situering van het onderzoeksgebied op de quartair geologische profieltypekaart.....	38
Figuur 23. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).....	39
Figuur 24. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.	42
Figuur 25. Situering van het onderzoeksgebied op de WRB soil units kaart.	43
Figuur 26. Situering van het voor het onderzoeksgebied relevant referentieprofiel, met onder een uitsnede van het rapport uit 1956. ..	45
Figuur 27. Situering van de controleboringen ten opzichte van de bodemkaart.	47
Figuur 28. Controleboring 1.....	47
Figuur 29. Controleboring 2.....	48
Figuur 30. Situering van de archeologische indicatoren rondom het onderzoeksgebied.....	50
Figuur 31. Sfeerbeeld van de opgraving aan de Mandelstraat in 2006. Vlnr. Wouter Lammens (groene parasol), Bart De Smaele (rood-witte parasol), Frederik Demeyere (met camera).....	51
Figuur 32. Graaf de Thiennes en zijn familie voor het kasteel van Rumbeke, 1534.	52
Figuur 33. Duits verkenningstoestel: een onbewapende tweezitter Aviatik B van de Feldflieger-Abteilung 6 (FFA6) op het Roodhuisvliegveld, eind 1914.	53
Figuur 34. Het bunkertje tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2021 (foto: B. De Smaele).	54
Figuur 35. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Ferraris.....	55
Figuur 36. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen.	56
Figuur 37. Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen.	57
Figuur 38. Situering van het onderzoeksgebied op de kaarten van Popp. Onder: uittreksel uit de kadastrale leggers.....	58
Figuur 39. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1873.....	59
Figuur 40. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1904.....	60

Figuur 41. Situering van het onderzoeksgebied op de “Wederopbouwkaarten” (boven) en op de topografische kaart uit 1969 (onder).	62
Figuur 42. Situering van het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 1971.	63
Figuur 43. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1990.	64
Figuur 44. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2003.	65
Figuur 45. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2022.	66
Figuur 46. Advieszone voor de opmaak van de GGA-kaart.	72

<i>Hembyse Archeologie is een handelsnaam van de in 2017 opgerichte vennootschap Hembyse BV.</i>	
<i>Maatschappelijke zetel:</i>	<i>Vogelhoekstraat 25A, 9050 Gentbrugge</i>
<i>BTW:</i>	<i>BE 0677.720.687</i>
<i>IBAN:</i>	<i>BE25890214307282</i>
<i>BIC:</i>	<i>VDSP BE 91</i>
<i>Telefoon:</i>	<i>0032 472 89 97 66</i>
<i>E-mail:</i>	<i>info@hembyse.net</i>
<i>Website:</i>	<i>www.hembyse.net</i>
<i>Sociale media:</i>	<i>https://www.facebook.com/HembyseArcheologie/</i>